

Oslo

Handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo 2026-2031

1	Innhold	
2	Innledning	3
3	Handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo 2026-2031	4
3.1	Innsatsområde 1: Arbeid og kvalifisering til arbeid.....	7
3.2	Innsatsområde 2: Inntektssikring.....	11
3.3	Innsatsområde 3: Bolig og boforhold.....	12
3.4	Innsatsområde 4: Byutvikling og nabolag	14
3.5	Innsatsområde 5: Barnehage og skole	16
3.6	Innsatsområde 6: Barnevern	19
3.7	Innsatsområde 7: Helse.....	20
3.8	Innsatsområde 8: Idrett, kultur og fritid	22
3.9	Innsatsområde 9: Frivillighet	24
3.10	Innsatsområde 10: Tverrfaglighet, samordnet og koordinert innsats	25
4	Omfang, antallet og andelen barn som lever i fattige familier i Oslo.....	26
4.1	Bydelsvise forskjeller	28
4.2	Utvikling over tid	30
4.3	Årlig lavinntekt og ulike kjennetegn ved husholdningene	31
5	Årsaker til fattigdom og konsekvenser for barn av å vokse opp i fattigdom.....	36
5.1	Årsaker til fattigdom.....	36
5.2	Konsekvenser for barn å leve i fattige familier	37
6	Barns rettigheter og kommunens forpliktelser knyttet til gode oppvekstvilkår ...	38
6.1	FNs bærekraftsmål.....	41
6.2	FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)	41
6.3	Planstrategi og kommuneplanen.....	41
6.4	Andre pågående satsinger av relevans for planen.....	42
7	Kategorisering av tiltak	45
7.1	Statlige tiltak.....	45
7.2	Områdesatsinger.....	45
7.3	Kommunale og fylkeskommunale tiltak.....	46
8	Referanser	47

2 Innledning

Oslo er en by med store muligheter, men også store forskjeller. Altfor mange barn vokser opp i fattigdom. Det ønsker denne handlingsplanen å gjøre noe med.

Oslo har om lag 727 800 innbyggere per 3. kvartal 2025, hvorav om lag 139 000 er barn mellom 0-18 år. Oslo er et godt sted å bo for de aller fleste innbyggere, men byen har store helse- og levekårsforskjeller mellom og innad i bydelene.

Handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo 2026-2031, skal gi kunnskap om fattigdom i Oslo, med vekt på barnefamiliers situasjon, og peker fremover med tiltak for å bedre situasjonen for de 15 400 barna og deres familier som lever i fattigdom.

Hovedmål for handlingsplanen er:

- a) færre barn vokser opp i fattige familier
- b) redusere negative konsekvenser av å vokse opp i en fattig familie

Planen bygger på FNs barnekonvensjon som peker på at alle barn har rett til en levestandard som sikrer deres utvikling. Hjelpetjenester som henvender seg til barn og barnefamilier skal ha barnekonvensjonen som en rettesnor i arbeidet med å bekjempe fattigdom i barnefamilier.

Handlingsplanen tar fatt i de grunnleggende årsakene til fattigdom i barnefamilier. Arbeid og arbeidskvalifisering er viktige utgangspunkt. Arbeidsmarkedstilknytning for forsørgere med arbeidsevne er den beste måten å sørge for å løfte barnefamilier permanent ut av en fattigdomssituasjon. I tillegg er det behov for målrettede tiltak som gir barn i fattige familier større mulighet til å delta i aktiviteter sammen med andre barn. Barnehage, skole, helse, boligområdet, byutvikling og nabolag, barnevern samt frivillighetsfeltet spiller også nøkkelroller i å bekjempe årsaker til fattigdom.

Fritidskortordningen er et sentralt tiltak som byrådet ønsker å trekke frem som en ordning for å støtte barn i familier med lav og middels inntekt. Ordningen skal redusere økonomiske barrierer og fremme inkludering, slik at alle barn og unge kan delta i meningsfulle idretts-, kultur- og friluftaktiviteter, uavhengig av familiens økonomiske situasjon. Fritidskortet fases inn fra 2025 og sikter på å nå bredt ut til familier med barn i skolealder. Bydelene vil fortsatt ha en viktig rolle med å nå ut til de mest utsatte familiene med veiledning om fritidskortet og bistand til bruk av fritidskortportalen.

Innvandrerfamilier og barn av flyktninger er overrepresentert blant fattige barn i Oslo. Å fremme god integrering og deltakelse i arbeidslivet blant flyktninger og innvandrere er et sentralt innsatsområde. Flyktningene som kommer har ulik bakgrunn, og behov for gode og individuelt tilpassede kvalifiseringsløp for å sikre størst mulig grad av arbeidsmarkedstilknytning. Byutvikling og gode nabolag er viktig for å forebygge fattigdom i barnefamilier. Tilgang til trygge uteområder, nærhet til tjenester og inkluderende møteplasser styrker fellesskap og livskvalitet. Slik skaper vi oppvekstmiljøer som reduserer sosiale forskjeller og gir alle barn mulighet til å lykkes.

Frivillige og ideelle organisasjoners innsats er et verdifullt supplement til offentlige tilbud. Oslo kommune vil videreføre et nært samspill med frivillige og ideelle organisasjoner, og stimulere til frivillighet gjennom blant annet tilskuddsordninger.

Handlingsplanen presenterer tiltak som skal bidra til at færre barn vokser opp i fattige familier, og redusere negative konsekvenser av å vokse opp i en fattig familie.

3 Handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo 2026-2031

Det er ingen bred enighet, verken nasjonalt eller internasjonalt, om hvordan fattigdom skal måles. I hovedsak er det to ulike tilnæringer som brukes til å definere og måle fattigdom:

- Relativ fattigdom innebærer å ha mindre økonomiske ressurser og dårligere levekår sammenlignet med det som er normalt i samfunnet man lever i.
- Absolutt fattigdom betyr å ikke være i stand til å dekke fysiske primærbehov som mat, klær og bolig.

Hvordan måles fattigdom?

Uavhengig om fattigdom forstås som et absolutt eller relativt fenomen, er det også et spørsmål om hvor fattigdomsgrensen skal settes. Det finnes ingen objektiv og nøytral grense som skiller fattige fra ikke-fattige. For å måle fattigdom, er det vanlig å ta utgangspunkt i husholdningsinntekten.

Ved relativ fattigdom regnes en som fattig hvis inntekten er betydelig lavere enn normalen. Konkret settes grensen gjerne ved 50 eller 60 prosent av medianinntekten etter skatt. Den europeiske union (EU) benytter som hovedregel 60 prosent av medianinntekt i sine statistikker (EU-60). Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) benytter 50 prosent av medianinntekten etter skatt (OECD-50). Inntekten justeres for antall personer i husholdningen, fordi det påvirker utgiftene.

Hvor mange barn gjelder det?

Nedenfor gis en oversikt over ulike inntektsindikatorer på antallet og andelen barn som levde i fattigdom i Oslo i 2023. Dataene som brukes i dokumentet er basert på et kunnskapsgrunnlag som er utarbeidet av Velferdsetaten, Utdanningsetaten, Barne- og familieetaten, og Helseetaten (Kunnskapsgrunnlag, 2025).

I Oslo var det totalt 130 346 barn under 18 år i 2023. Antallet og andelen barn i fattige familier varierer avhengig av hvordan fattigdom måles:

- Vedvarende lavinntekt (EU-60): 15 400 barn (13,8 prosent av alle barn)
- Vedvarende lavinntekt (EU-50): 6 900 barn (6,2 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (EU-60): 17 727 barn (13,6 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (EU-50): 8 864 barn (6,8 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (OECD-60): 22 550 barn (17,3 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (OECD-50): 12 644 barn (9,7 prosent av alle barn)

Disse indikatorene viser at andelen barn som lever i fattigdom i Oslo varierer betydelig avhengig av hvilken målemetode som benyttes.

Generelt sett er andelen barn i fattige familier høyere i Oslo enn i landet som helhet. For eksempel levde 13,8 prosent av barna i Oslo i vedvarende lavinntekt (EU-60) i 2023, sammenlignet med om lag 9,9 prosent på landsbasis. Vedvarende lavinntekt betyr at en person eller husholdning har hatt inntekt under en definert lavinntektsgrense over en lengre periode, typisk tre år. Det er store geografiske forskjeller mellom bydeler og delbydeler, og barn med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert. Uavhengig av hvordan fattigdom måles, er det mange barn i Oslo som vokser opp i fattige familier.

Årsaker til fattigdom

Fattigdom henger ofte sammen med foreldrenes situasjon.

- **Lav utdanning** er en sentral faktor. Nesten halvparten av barna i husholdninger der foreldrene ikke har fullført videregående skole, lever med lav inntekt.
- **Syssetting** har stor betydning. Dersom ingen foreldre er i arbeid, lever 67 prosent av barna i fattigdom, mens andelen synker til 6 prosent når begge foreldrene er sysselsatt.
- **Enslige forsørgere** har høy risiko, der 33 prosent av barna i slike husholdninger har lavinntekt.
- **Helseproblemer, rus og funksjonsnedsettelse hos foreldre** øker risikoen ytterligere.
- **Innvandrerbakgrunn** er en sterk risikofaktor. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør 73 prosent av alle barn i lavinntektsfamilier i Oslo. Botid og innvandringsgrunn påvirker også sannsynligheten for fattigdom.

Andre strukturelle forhold som høye boligpriser, diskriminering og segregering forsterker utfordringene. Kjernen ligger likevel i foreldrenes utdanning, arbeidstilknytning og helse.

Kommunens ansvar

Å vokse opp i fattige familier har store konsekvenser for barn. Dårligere fysisk og psykisk helse, lavere skoleprestasjoner, mindre deltakelse i fritidsaktiviteter, økt risiko for sosialt utenforskap og lavere inntekt som voksen.

Kommunen skal sikre barns rett til gode oppvekstvilkår gjennom tiltak innen barnehage, skole, helse, bolig og fritid. Tiltakene i handlingsplanen skal både forebygge fattigdom og redusere negative konsekvenser for barn som vokser opp i lavinntektsfamilier.

Om handlingsplanen

Denne handlingsplanen presenterer Oslo kommunes innsats mot fattigdom i barnefamilier i Oslo for perioden 2026-2031. Handlingsplanen redegjør for kommunens prioriteringer og innsatser/tiltak. Det foreslås også enkelte tiltak som ligger under statens ansvarsområde.

I kapittel 4 er det gitt en nærmere beskrivelse av omfanget og utviklingen av barn som lever i fattige familier i Oslo. Kapittel 5 beskriver nærmere om årsaksaker og konsekvenser av å vokse opp i fattige familier. Kapittel 6 gir en beskrivelse av barns rettigheter og kommunens forpliktelser knyttet til gode oppvekstvilkår, samt kommunens pågående og planlagte innsatser.

Tiltakene i handlingsplanen er samlet under ti innsatsområder. Innsatsområdene som utpeker seg for handlingsplanen baserer seg i all hovedsak på kapittel 5, og bygger på årsakene til fattigdom og konsekvensene for barn, slik at vi kan forebygge og reparere.

Innsatsområdene i handlingsplanen er følgende:

1. Arbeid og kvalifisering
2. Inntektssikring
3. Bolig og boforhold
4. Byutvikling og nabolag
5. Skole og barnehage
6. Barnevern
7. Helse
8. Idrett, kultur og fritid
9. Frivillighet
10. Tverrfaglighet, samordnet og koordinert innsats

Offentlige tiltak for barn i fattige familier kan deles opp i to typer:

- Universelle ordninger som gjelder alle barn.
- Målrettede ordninger som retter seg mot barn i utsatte familier.

Tiltakene kan være kontantytelser eller tjenester. Kommunens tjenester, sammen med tilbud fra frivillige og ideelle aktører, er viktige arenaer for barns sosialisering, læring, helse og trygghet. For barn i fattige familier kan slike tjenester være av stor betydning, da de kan redusere betydningen av familiebakgrunn og gi barnet muligheter det ellers ikke ville hatt.

Tiltakene som foreslås i denne handlingsplanen har til hensikt å nå følgende hovedmål:

- a) Færre barn vokser opp i fattige familier.
- b) Redusere negative konsekvenser av å vokse opp i en fattig familie.

Mange av de helt sentrale virkemidlene ligger under statens ansvarsområder. Handlingsplanen skal først og fremst forsterke innsatsen på områder som kommunens har ansvar, inkludert fylkeskommunale virkemidler, siden Oslo er både kommune og fylke.

Oslo kommune vil at innbyggerne i Oslo skal motta likeverdige tjenester, uavhengig av sosioøkonomisk status og sosiokulturelle forhold, språk, etnisitet, seksuell identitet, alder, helse, funksjonsnedsettelse og utdanningsnivå.

Kommunen vil bruke tverrfaglige og tverretatlige innsatser for å forebygge og utjevne sosiale forskjeller. Vi skal unngå «silotenkning» i oppfølgingen av handlingsplanen og samarbeide på tvers i alle innsatsområder.

Tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og AKS er viktig for at flere barn fullfører skoleløpet. Dette er innsatser som vil kunne forebygge fremtidige sosiale forskjeller. Barnevernet og helsetjenester som helsestasjon og skolehelsetjenesten er også viktige aktører i denne sammenheng.

Nåværende områdesatsingsprogrammer (2017–2026) prøver ut løsninger for blant annet mer likeverdige tjenester innen oppvekst, utdanning, og sysselsetting, gjennom å tilpasse tjenestene til målgruppens behov i levekårsutsatte områder. De styrker også sosiale og fysiske kvaliteter i nærmiljøet i disse områdene. Tiltakene bidrar gjennom ekstraordinære programmer til å kompensere for visse utslag av sosial ulikhet i utsatte områder. Områdesatsingene vil i dialog med staten bli vurdert videreført og videreutviklet som ett av flere virkemidler i kommunens verktøykasse for å bidra til like muligheter og sosial utjevning.

I tillegg til de universelle forebyggende innsatsene er det også behov for kompenserende innsatser for unge og voksne som allerede opplever levekårsforskjeller. Dette skjer gjennom kommunens tjenester, for eksempelvis gjennom Nav-kontorene og arbeidsmarkedsbedrifter, som følger opp personer med sammensatte utfordringer.

Arbeid mot fattigdom i barnefamilier er en tidkrevende prosess. Det legges derfor opp til at handlingsplanen skal være førende for årene 2026 til 2031, men at innsatsene ses i et lengre tidsperspektiv. Planen kombinerer videreføring av eksisterende tiltak med innføring av nye.

3.1 Innsatsområde 1: Arbeid og kvalifisering til arbeid

Yrkesinntekt er den viktigste inntektskilden til barnefamilier. I 2022 utgjorde yrkesinntekt 86 prosent av den samlede inntekten til barnefamilier i Oslo. Barnefamilier med svak tilknytning til arbeidsmarkedet får en større andel av inntektene sine fra offentlige overføringer.

Arbeid er avgjørende for å unngå fattigdom. Svak helse er den viktigste årsaken til at mange står utenfor arbeidslivet. Derfor skal samarbeidet mellom helsetjenesten og Nav-kontorene utvikles for at flere skal få mulighet til å komme ut i arbeid.

Sysselsettingen blant foresatte i Oslo har økt siden 2005, men det er store og til dels varige forskjeller mellom bydelene. Bydelene med lav sysselsetting har også en høy andel barnefamilier som får mer enn halvparten av inntekten sin fra overføringer. Jevnt over har mødre lavere sysselsetting og inntekt enn fedre, men andelen høytlønnede mødre er økende.

Foresatte som er innvandrere, er fem ganger så ofte uten yrkesinntekt sammenliknet med foresatte som tilhører majoritetsbefolkningen. Foresatte som er innvandrere, har også oftere lav inntekt.

Sysselsettingen blant foresatte i Oslo med innvandrerbakgrunn er vesentlig lavere enn sysselsettingen til foresatte som tilhører majoritetsbefolkningen. Studier viser at innvandrere diskrimineres i jobbsøkerprosesser. Et felteksperiment fra 2016-2018 der 2779 fiktive jobbsøknader fra likt kvalifiserte personer med bakgrunn fra i alt 37 land, ble sendt ut til like mange stillingsutlysninger i det norske arbeidsmarkedet. Analysene dokumenterte et etnisk hierarki i ansettelser (Edvard Nergård & Midtbøen, Arnfinn Haagensen, 2024). Særlig jobbsøkere med navn fra Afrika, Midtøsten og Sør-Asia diskrimineres i ansettelsesprosessen.

Utdanning og arbeid

Utdanningsnivå utgjør en av de viktigste skillene mellom dem som er innenfor og utenfor arbeidslivet, og mellom dem som har høy og lav inntekt. Blant foresatte uten videregående opplæring har omtrent én av tre ingen yrkesinntekt, og én av tre har lav inntekt. Særlig innvandrer-mødre uten videregående opplæring skiller seg ut med en lav andel høytlønnede.

Foresatte uten videregående opplæring mottar også oftere helse relaterte ytelser og er oftere i tiltak gjennom Nav.

Å fullføre videregående opplæring blir stadig viktigere for å få innpass i arbeidslivet. Manglende lære-plasser er en av flere årsaker til at mange elever ikke greier å fullføre videregående opplæring.

Utenforskap blant unge er en stor utfordring. Mange unge i Oslo har foreldre som ikke er i jobb. Unge personer fra familier med lav arbeidsdeltakelse er mer utsatt for å bli såkalt «NEET» i lengre perioder. NEET er en forkortelse for "Not in Employment, Education, or Training" og refererer til unge mennesker som verken er i arbeid, utdanning eller opplæring. Tidlig deltakelse i arbeidslivet i form av sommerjobb kan forhindre utenforskap på sikt.

Det offentlige ansvar for sysselsetting

Innbyggerne har selv ansvar for utdanning, kvalifisering og tilknytning til arbeidsmarkedet. Imidlertid er det noen som av ulike årsaker har vansker med å etablere seg i arbeidsmarkedet. I slike tilfeller skal offentlige tjenester hjelpe de som har vansker med å komme i jobb på egenhånd.

Partnerskapet mellom Oslo kommune og Nav Oslo er en av nøklene for å lykkes med bedre tjenester på sysselsettingsområdet i Oslo. Gjennom partnerskapet skal Oslo kommune og Nav Oslo videreutvikle sitt samarbeid for å hjelpe de som vil og kan arbeide. Oslos 15 Nav-kontor er motoren i dette arbeidet.

Boks 1. Tjenesteområder ved Nav-kontorene i Oslo

Nav-kontorene har ansvar for

- å drive arbeidsrettet og inkluderende brukeroppfølging for innbyggere med behov for dette, uavhengig av hvilken ytelse brukeren mottar
- å ha tett dialog og samhandling med arbeidsgivere
- å bidra til likeverd og like muligheter
- å forebygge og bidra til løsninger på sosiale problemer
- å bidra til at utsatte barn og unge får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud

Hovedområdet for Arbeids- og velferdsetaten:

- arbeidssøkere og personer i arbeidsavklaring
- sykemeldte
- enslige forsørgere
- utføre som ønsker jobb

I tillegg har Nav-kontorene ansvar for å følge opp arbeidsgivere og bidra til et velfungerende arbeidsmarked.

Følgende kommunale tjenester inngår:

- yte individuelle tjenester etter sosialtjenesteloven: opplysninger, råd og veiledning, herunder økonomi- gjeldsrådgivning, økonomisk stønad, kvalifiseringsprogram, midlertidig botilbud og individuell plan
- forvaltning av trygdeytelser for enkeltpersoner etter frivillig avtale eller etter vedtak om tvungen forvaltning
- utrede og medvirke til tiltak overfor rusavhengige og personer med psykisk eller uavklarte helseutfordringer, i nært samarbeid med kommunens øvrige helse- og velferdstjenester og spesialisthelsetjenesten
- medvirke til fremskaffelse av bolig og opprettholdelse av boforhold for vanskeligstilte.
- iverksette introduksjonsprogram og følge opp integreringsloven i samarbeid med Oslo VO

Oslo kommune eier seks arbeidsmarkedsbedrifter med kompetanse som skal utnyttes enda bedre. Bedriftenes kjernekompetanse er å tilby karriererådgivning og/eller meningsfylt arbeid til mennesker som er midlertidig ute av arbeidsmarkedet (AFT-tiltaket) eller har en varig utviklingshemming (VTA-tiltaket). Deltakerne i begge grupper formidles i økende grad til ordinært arbeidsliv. Kommunens bedrifter har jevnt over en formidlingsandel over 50 prosent for AFT-tiltaket og i noen tilfeller 20 til 30 prosent for VTA-tiltaket. AFT-deltagere formidles til arbeid og utdanning, mens VTA- deltagerne arbeider 1 til 2 dager i ordinært arbeidsliv. Med utgangspunkt i bedriftenes kjernekompetanse ligger det muligheter i tilførsel av nye arbeidsoppgaver, for eksempel innenfor kvalifiseringsprogrammet for innvandrere, målrettede prosjekter for NEET-gruppen, økt satsing på lærekandidater, omstilling for langtidssykemeldte i ordinært arbeidsliv, jf. arbeidet som Spir Oslo AS gjør med langtidssykmeldte i Oslo kommune. Spir Oslo AS er en arbeids- og inkluderingsbedrift som gir tilbud innenfor avklaring, kartlegging,

karriereveiledning, arbeidstrening og fagbrev innenfor en rekke fagområder. Spir Oslo AS bistår også med tjenester og aktiviteter for langtidssykmeldte og overtallige ansatte i kommunen.

Andelen på tiltak i Nav har økt noe i senere år. Nyere studier viser positive effekter av å delta i tiltak gjennom Nav, og slik sett er det positivt at andelen foresatte i tiltak er økende. Å øke sysselsettingen blant foresatte som i dag står langt fra arbeidsmarkedet vil bidra til å redusere fattigdom i barnefamilier. Nasjonale tall viser at 48 prosent av alle husholdninger der ingen er i arbeid, lever i fattigdom. Denne andelen synker til 6 prosent, dersom én i husholdningen har stabil arbeidstilknytning. Yrkesinntekt reduserer altså sannsynligheten for fattigdom i stor grad.

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) i Oslo er et tilbud fra Nav som hjelper personer mellom 18 og 67 år med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Rett til kvalifiseringsprogram forutsetter at søkeren har gjennomgått en arbeidsevnevurdering og at tett og koordinert bistand gjennom deltakelse i programmet vurderes som hensiktsmessig og nødvendig for å styrke den enkeltes mulighet for deltakelse i arbeidslivet. Innholdet i kvalifiseringsprogrammet skal tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger. Den vesentlige delen av programmet skal bestå av tiltak som direkte forventes å styrke deltakers muligheter for overgang til arbeid etter endt program. Resultatene på overgang til arbeidet etter program varierer mellom bydeler. Det er behov for å videreutvikle kvalifiseringsprogrammet for å styrke overgangen til arbeid.

Introduksjonsprogrammet for flyktninger i Norge er et opplæringsprogram som skal hjelpe nyankomne flyktninger med å bli integrert i det norske samfunnet. Et sentralt mål er å forberede deltakerne på å gå videre til arbeid eller utdanning. Oppstart i programmet etter bosetting og resultater for overgang til arbeid eller utdanning varierer betydelig mellom bydelene. Det er derfor behov for å videreutvikle programmet slik at flere deltakere kommer i jobb eller utdanning. Særlig bør innsatsen rettes mot å styrke norskopplæringen og forbedre resultatene for kvinner.

Jobbsjansen er i hovedsakelig et statlig finansiert kvalifiseringsprogram for hjemmeværende innvandrerkvinner mellom 18 og 55 år med liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, og ikke deltar i ordinær utdanning. Dette inkluderer kvinner som mottar sosialhjelp eller overgangsstønad. Jobbsjansen er individuelt tilpasset deltakernes kvalifikasjoner. Bydeler som ønsker å tilby Jobbsjansen må søke årlige midler fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Tilskuddet er en forutsetning for at programmet kan tilbys i bydel. I 2025 mottok Oslo kommune om lag 55,5 millioner kroner i tilskudd. Alle bydeler bør søke om tilskuddsmidler og gjennomføre prosjekter som styrker innvandrerkvinnens overgang til arbeid eller utdanning.

Tilbudet om ferie- og deltidsjobber er svært populært og har gjennom flere år gitt ungdom i Oslo en trygg første erfaring med arbeidslivet. Jobbene gir referanser og attester som er nyttige ved senere jobbsøking. De gir også mestring og læring, der ungdom får ansvar og lærer å ta ansvar. Jobbene er i regi av bydelene, som tilbyr jobb gjennom hele året. Hovedmålgruppen for jobbene er i alderen 13-19 år, men også eldre ungdom kan få tilbud om jobb. Gjennom tiltaket lærer ungdommene om rettigheter og plikter i arbeidslivet, utforming av jobbsøknad og CV, og hvordan de skal opptre i et jobbintervju. For noen kan en ferie- eller deltidsjobb også bli en inspirasjon til videre utdanning, fordi ungdommer blir introdusert til et yrke eller en utdanningsmulighet de vil vite mer om og kanskje ikke kjente til fra før. Tilbudet er lavterskel, og skal nå ut til alle ungdommer i byen. Det er også en del av det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet og forebygging av ungt utenforskap. Ungdom i målgruppen for SaLTo-samarbeidet er en prioritert gruppe. Det legges til rette for at ungdommer med funksjonsnedsettelse kan tilbys en jobb.

Digital undervisning og opplæring, og tilgang til offentlige tjenester

Mange foreldre i lavinntektsfamilier har begrenset mulighet til å delta i tradisjonell opplæring på grunn av omsorgsoppgaver og arbeidstid. Digital undervisning og nettbaserte plattformer gir økt fleksibilitet og tilgjengelighet, slik at flere kan delta i og fullføre kvalifiserende opplæring. Oslo kommune skal derfor videreutvikle fleksibel voksenopplæring gjennom digital undervisning og nettbaserte plattformer.

Svake digitale ferdigheter skaper barrierer for tilgang til offentlige tjenester, opplæring og arbeidsmarkedet. Oslo kommune skal derfor utvikle metoder for å gi Nav brukere med svake digitale ferdigheter bedre digital kompetanse for å bygge ned digitale barrierer i tilgangen til Nav, Oslo voksenopplæring og arbeidsliv.

Næringsutvikling

Næringsutvikling er avgjørende for å skape arbeidsplasser og fremme økonomisk vekst. Ved å skape arbeidsplasser og økonomisk vekst, bidrar næringsutvikling til sosial stabilitet. Det gir innbyggerne mulighet til å forsørge seg selv og sine familier, noe som reduserer fattigdom og sosiale forskjeller. Det er viktig med næringsutvikling i bydeler med levekårsutfordringer. Oslo kommune vil støtte oppstartprogrammer som gir nye gründere eller sosiale entreprenører bistand i etableringsfasen.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde arbeid og kvalifisering:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	gi informasjon via NAV til kommunale tjenester og frivillige organisasjoner som er i kontakt med foreldre som ikke er i jobb, utdanning eller kvalifisering om arbeidsrettede tiltak som kan lede til jobb.
2	videreutvikle kvalifiseringsprogrammet (KVP) med sikte på å øke overgang til arbeid etter endt program.
3	forbedre overgangen til arbeid eller utdanning gjennom deltakelse i introduksjonsprogrammet, med et spesielt fokus på å styrke tilbud for å lære norsk og løfte kvinners resultater.
4	søke jobbsjansemidler fra staten og gjennomføre flere prosjekter for å få flere innvandrerkvinner ut i arbeid.
5	videreføre satsingen på ferie- og deltidsjobber for ungdom.
6	styrke satsingen på oppgavedeling og inkluderende rekruttering i kommunenes virksomheter.
7	styrke kommunens rolle som inkluderende arbeidsgiver, herunder drive mer inkluderende rekruttering av målgrupper som opplever vansker med å komme i jobb, tilrettelegge for flere praksisplasser og læreplasser og styrke mulighetene for relevant kompetanseheving i kombinasjon med jobb.
8	videreutvikle fleksibel voksenopplæring gjennom digital undervisning og nettbaserte plattformer, for at flere skal kunne delta og fullføre kvalifiserende opplæring.
9	utvikle metoder for å gi Nav-brukere med svake digitale ferdigheter bedre digital kompetanse for å bygge ned digitale barrierer i tilgangen til Nav, Oslo voksenopplæring og arbeidsliv.
10	støtte oppstartprogrammer som gir nye gründere eller sosialentreprenører bistand i etableringsfasen.
11	utvikle samarbeidet mellom Nav-kontorene og helsetjenestene for at flere skal kunne komme ut arbeid.

3.2 Innsatsområde 2: Inntektssikring

Nav-kontorene er i kontakt med mange vanskeligstilte barnefamilier. Barn og unge er særlig sårbare i vanskelige situasjoner, og det er viktig at deres særskilte behov blir ivaretatt i familiens møte med Nav. Det er etablert både statlige og kommunale velferdsordninger som skal bidra til inntektssikring, utjevne forskjeller og gi tilgang til velferdsgoder. Inntektssikring skjer i hovedsak gjennom de statlige ordningene.

Økonomisk sosialhjelp

Kommunene har ansvar for å yte økonomisk stønad til personer som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter. Økonomisk sosialhjelp er en rettighet etter sosialtjenesteloven §§ 18 og 19. Den som ikke kan sørge for eget livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, for eksempel trygderettigheter, har krav på økonomisk sosialhjelp.

Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse. Det vil si at alle andre muligheter til å forsørge seg selv skal være forsøkt. Sosialhjelpen skal utmåles på grunnlag av en konkret vurdering av den enkeltes behov, og innvilges og utbetales for en begrenset periode. Det skal være en midlertidig ytelse, og målet er at den som søker hjelp, skal bli i stand til å sørge for sitt eget livsopphold. Sosialhjelp er en kommunal tjeneste som er organisert i Nav-kontorene. Det er statlige veiledende retningslinjer for hvor mye stønad hver enkelt kan få tildelt. Oslo kommune har vedtatt sine egne veiledende satser for økonomisk sosialhjelp, som per 1. januar 2025 er høyere enn alle de tilsvarende statlige satsene. En årsak til det er at levekostnadene i Oslo er høyere enn andre steder i landet. Byrådet er opptatt av at alle sosialhjelpsmottakere skal sikres et forsvarlig livsopphold, og at alle sosialhjelpsmottakere skal få en stønad som er på et rimelig nivå i forhold til levekostnadene. Gjennom de sosialhjelpssatsene i Oslo prioriteres barnefamilier og enslige forsørgere spesielt, slik at barn og unge som lever i husholdninger som mottar sosialhjelp i så liten grad som mulig skal oppleve negative konsekvenser knyttet til familiens økonomiske situasjon.

Antallet mottakere av økonomisk sosialhjelp i Oslo har økt de siste årene. Det er viktig å sikre at personer som trenger det, får økonomisk sosialhjelp, samtidig som kommunen jobber for å redusere behovet for sosialhjelp gjennom god oppfølging av mottakere. Kommunale helse- og sosialtjenester har ansvar for å gi råd og veiledning om velferdsordningene.

Rådgivning, informasjon og digitalisering

Nav-kontorene tilbyr gratis gjeldsrådgivning for personer med økonomiske utfordringer. Rådgivningen kan gi oversikt over gjelden, bistå med kontakt til kreditorer, og finne løsninger som gjeldsordning eller betalingsavtaler. Byrådet vil videreutvikle gjeldsrådgivningskompetansen i Nav for bedre å håndtere tung gjeldsbelastning, forhindre tvangsinn drivelse og utkastelse fra bolig, og tilby økonomisk rådgivning som omfatter hverdagsøkonomi og disponering av midler.

Oslo kommune skal ha spesiell oppmerksomhet på barns behov og rettigheter i arbeidet med familier som lever på eller under fattigdomsgrensen, blant annet ved å utvikle og spre informasjon om rettigheter lavinntektsfamilier har tilgang til gratis rettshjelp.

Digitalisering av søknadsprosesser for økonomisk sosialhjelp kan bidra til å redusere fattigdom gjennom å gjøre hjelpen mer tilgjengelig og effektiv. Byrådet skal fortsette arbeidet med økt modernisering og digitalisering av arbeidsprosessene knyttet til behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp.

Samordning av offentlige ytelser

Ulike offentlige ytelser som uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, bostøtte, barnetrygd og økonomisk sosialhjelp utbetales på ulike datoer. Mange mindre utbetalinger på ulike datoer gjør

det vanskelig å ha oversikt og kontroll over egen privat økonomi, planlegge nødvendige innkjøp og betale større regninger. Det kan forsterke følelsen av uforutsigbarhet blant mottakerne. Oslo kommune har tatt flere initiativ overfor statlige myndigheter for å samordne datoer for utbetaling av offentlige ytelser, og vil fortsette dette arbeidet.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde inntektssikring:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	videreutvikle gjeldsrådgivingskompetansen i Nav for bedre å håndtere tung gjeldsbelastning, forhindre tvangsinn drivelse og forhindre utkastelse fra bolig, og tilby økonomisk rådgivning som omfatter hverdagsøkonomi og disponering av midler.
2	ha spesiell oppmerksomhet på barns behov og rettigheter i arbeidet med familier der barn og familien lever på eller under fattigdomsgrensen blant annet ved å utvikle og spre informasjon om rettigheter lavinntektsfamilier har til tilgang til gratis rettshjelp.
3	fortsette prosessen med økt modernisering og digitalisering av arbeidsprosessene knyttet til behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp.

3.3 Innsatsområde 3: Bolig og boforhold

Boligen er en ramme for sosialt liv, trygghet og selvstendighet. Den gir tilhørighet til nærmiljø og lokalsamfunn. Bolig og fattigdom er tett forbundet fordi boliggifter ofte er husstandens høyeste enkeltutgift (Poppe & Kempson, 2023). En god og stabil bosituasjon bidrar til å dekke noen av våre mest grunnleggende behov og er viktig for å realisere andre velferdsutfall som helse, arbeid og utdanning (von Simson & Umblijs, 2019, s. 85). Gjennom boligen får vi trygghet for vind og vær, men boligen bidrar også til tilhørighet, identitetsbygging og fungerer som en sosial arena. Omvendt kan en dårlig bosituasjon påvirke livskvaliteten negativt. Å ha et eget sted å bo gir en følelse av stabilitet og sikkerhet, som er grunnleggende for personlig frihet. Det gir deg muligheten til å skape et hjem som reflekterer din personlighet og livsstil.

Bolig kan spille en indirekte rolle for livssituasjon og sosial mobilitet. Denne sammenhengen er ikke alltid tydelig fordi bolig er en av mange faktorer som bestemmer barns livssjanser. Hyggen et al. (2018) viser til flere studier, blant annet Nielsen (2011) og (Turner & Stefansen, 2012) som fremhever at barn og unge påvirkes av boforhold og at det å bo i leid bolig kan ha negative effekter. Nielsen (2011) finner blant annet at det å vokse opp i leiebolig henger sammen med økt sannsynlighet for det å selv leie bolig, motta sosialhjelp og ha dårlig helse som voksen.

Boligpriser og leiepriser samt levekår

Høye og stadig stigende boligpriser kombinert med krav til egenkapital gjør etableringsterskelen i Oslo høy. For de som ikke eier blir terskelen for å bli boligeier stadig høyere (se for eksempel Gitmark, 2020), og forskjellen mellom de som er innenfor og de som er utenfor eiermarkedet øker. Høye boligpriser har også medført at de som kom seg tidlig inn på boligmarkedet, spesielt i pressområder, har akkumulert store boligformuer, og forskning viser at det er en tydelig sammenheng mellom besteforeldres bosituasjon og barnebarnas sannsynlighet for å eie bolig (Galster & Wessel, 2019). Dermed kan boligpolitikken ha en sosial bakside, og boligmarkedet er i dag en kilde til ulikhet i befolkningen (Hansen & Solstad, 2021).

Bolig er en driver for ulikhet i levekår mellom geografiske områder. Ulik boligsammensetning og boligpriser bidrar til økt segregering spesielt i de store byene. NOU 2020: 16 om levekår i byer peker på at flyttemønstre i Oslo fører til at høy-, middels-, og lavinntektshusstander flytter til

nebolag der inntektsnivået ligner deres eget. På sikt kan dette føre til opphopning av levekårsutfordringer i visse områder, som igjen kan påvirke barn og unges livssjanser.

Høye boligpriser har gjort det vanskelig for førstegangsetablerere, en-personshusholdninger, eneforsørgere og lavinntektsgrupper å kjøpe en egnet bolig, spesielt i Oslo. Økningen i leieprisene har også gjort det vanskeligere å komme inn på leiemarkedet. Det er mindre grad av bostabilitet blant leietakere enn blant de som eier egen bolig. Barn og unge i lavinntektsfamilier har ofte dårligere boforhold og må flytte oftere enn andre barn.

I dag er det utfordrende å komme inn på det private leiemarkedet. Dette på grunn av høy etterspørsel sammenlignet med tilbud. I tillegg ser vi at de private leieprisene i Oslo i dag er høye, og at dette bidrar til at personer som i utgangspunktet har andre faste inntekter, eksempelvis arbeidsinntekt og uføretrygd, likevel blir avhengig av økonomisk sosialhjelp over lang tid for å kunne ha et forsvarlig botilbud i Oslo. Dette gjør at økonomisk sosialhjelp, som egentlig er ment til å være en midlertidig ytelse, blir en varig ytelse.

Boligsosiale virkemidler

I stor grad er det opp til husholdningene selv å skaffe bolig, men noen trenger bistand i form av boligsosiale virkemidler for å kunne ha et sted å bo.

De viktigste statlige virkemidlene er startlån og statlig bostøtte. Viktige virkemidler i Oslo kommune er kommunal bostøtte og kommunal bolig og tilskudd til etablering.

Forsøksordningen med startlån til førstegangsetablerere er primært rettet mot dem som skal kjøpe bolig for første gang, men kan også gis til personer og husstander som reetablerer seg etter samlivsbrudd. Målgruppen er husstander som er noe bedre økonomisk stilt enn vanlige startlånskunder, da ett av kravene er at man må ha minimum 5 prosent egenkapital. Rundt en fjerdedel av alle søknader i 2024/2025 kom fra husstander med barn, og en tilsvarende andel fikk innvilget lån og har kjøpt bolig. Antall barn i husstandene varierer fra ett til fire barn. Blant de 18 barnefamiliene som har fått lån, er åtte enslige forsørgere. Forsøksordningen bidrar til at flere barnefamilier får en fot inn i eiermarkedet. I tillegg er de fleste kundene som har fått startlån til førstegangsetablerere par eller enslige mellom 20 og 35 år gamle. Hvis disse personene får barn har de et godt utgangspunkt ved at de allerede er etablert på eiermarkedet.

Boligmarkedet er preget av stigende priser, både for leie og eie, dette sammen med dyrtid er utfordrende for lavinntektshusholdninger. Utfordringen blir forsterket av at de statlige virkemidlene ikke er gode nok til å motvirke dette i Oslo for de med lavest inntekt.

Boutgiftstaket for statlig bostøtte slår for eksempel dårlig ut i storbyene, og Oslo kommune mener dette taket burde vært hevet betraktelig. Oslo kommune skal videreføre ordningene Oslobostøtta og Kommunal behovsprøvd bostøtte. Velferdsetaten har nylig evaluert den kommunale bostøtteordningen. Evalueringen har vært til behandling i bystyret, og byrådet vil snart fremme en sak til bystyret med forslag til forbedringer.

Mange leietakere savner trygghet og forutsigbarhet. I henhold til ny tildelingsforskrift av 1.1.2024, Forskrift om tildeling av kommunale boliger, er minstetiden for de tidsbestemte leiekontraktene økt fra tre til fem år, og nytildeling av leiekontrakter for barnefamilier med barn under 14 år er økt til syv år, og med fem år ved fornyelse av disse.

Barn har behov for et trygt og godt bomiljø. Den kommunale boligpolitikken bør bidra til at barnefamilier kan etablere en stabil boligsituasjon, og unngå mange og flyttinger som følge av midlertidighet i leiekontrakter, utkastelser, miljøbelastninger eller uhensiktsmessig bostandard. Boligpolitikken skal ivareta disse behovene, blant annet gjennom et differensiert boligtilbud med tilgang på gode boliger og forutsigbarhet i husleieforholdet. Det er viktig at de ulike stønads- og

støtteordningene er treffsikre og utnyttes fleksibelt for å ivareta behovene til de vanskeligstilte barnefamiliene. Målet er at alle skal disponere en bolig med rett kvalitet og størrelse, i et godt bomiljø, og med en boutgift tilpasset husstanden økonomiske situasjon. Barns behov for stabilitet og trygghet skal ivaretas i den videre utviklingen av boligpolitikken i Oslo. Oslo kommune gikk nylig til innkjøp av 101 kommunale boliger, mange av dem egnet for barnefamilier.

Oslo kommune skal alltid forsøke å finne botilbud som er egnet for barnefamilier. I det nye fellesskrivet om midlertidig botilbud fra 2025 er det gitt tydelige føringer for bydelenes bruk av midlertidige botilbud og tydeliggjort bydelenes ansvar for å gi botilbud som er forsvarlige.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde bolig og boforhold:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	fortsatt videreutlåne midler til startlån, slik at også økonomisk vanskeligstilte husstander får anledning til å kjøpe egen bolig – barnefamilier er en prioritert gruppe og delta i forsøksordningen for førstegangsetablerere.
2	utvikle og tilby tilpassede booppfølgingstjenester for å sikre stabile bomiljø for beboere, med særlig vekt på barnefamilier.
3	oppretholde tilstrekkelig vedlikehold av kommunale boliger og uteområder for å ivareta trivsel og hindre forfall.
4	videreføre ordningene Oslobostøtta og Kommunal behovsprøvd bostøtte
5	prioritere å fremskaffe ordinær bolig til barnefamilier som får vedtak om midlertidig botilbud, slik at botiden i det midlertidige botilbudet blir så kort som mulig.
6	styrke arbeidet med etablering av boliger til personer med rus og psykiske lidelser.
7	fortsette dialogen med staten for å øke boutgiftstaket i den statlige bostøtteordningen.
8	etablere flere kommunale boliger til vanskeligstilte grupper.

3.4 Innsatsområde 4: Byutvikling og nabolag

Kommunens siste befolkningsframskriving viser at Oslos befolkning kan passere 750 000 i løpet av 2029, 800 000 i løpet av 2038, og ende opp på nesten 844 000 ved inngangen til 2050 (Oslo kommune, 2024).

Et presset boligmarked gir høye boligpriser, men med store geografiske variasjoner. Levekårsforskjeller fordeler seg ulikt mellom bydelene og konsentreres i visse lokalområder. Opphopningen skjer gjerne i de markedsmessig minst attraktive delene av byen.

Byutvikling og nabolagseffekter

Flere bydeler med levekårsutfordringer i de ytre østkantbydelene opplever at arealutviklingen i disse bydelene står i sterk kontrast til utviklingen i noen av våre nabokommuner hvor det skjer en stor bolig- og næringsvekst.

Hvordan byen og nabolagene utvikler seg, påvirkes også av kommunale beslutninger om plassering av næringsarealer, boliger og sosial og kulturell infrastruktur; som barnehager, skoler, kultur- og idrettsarenaer, bade- og svømmeanlegg, og omsorgsinstitusjoner. Lokaliseringsbeslutninger har stor betydning for hvordan goder og byrder i de bygde omgivelsene fordeles mellom bydeler og nabolag.

Boligen, nabolaget og nærmiljøet utgjør den fysiske og sosiale rammen rundt folks liv. Byens og nabolagets fysiske utforming og sosiale kvaliteter kan legge til rette for blant annet aktivitet,

deltakelse, og den enkeltes opplevelse av trygghet, trivsel og tilhørighet. Dårlige fysiske kvaliteter kan derimot virke negativt inn på helse og livskvalitet, for eksempel gjennom støy, forurensning, dårlig vedlikehold, forsøpling, utrygghet og manglende steder å møtes.

Internasjonale og norske studier viser at nabolaget kan ha både positive og negative effekter for barn og unges livssjanser og fremtidsmuligheter (Brattbakk & Andersen, 2017). Effekten for den enkelte er liten eller moderat, men samfunnseffekten kan være betydelig fordi det omfatter så mange barn og unge i et nabolag. Barn fra lavinntektsfamilier ser ut til å påvirkes sterkere av negative nabolagseffekter enn barn fra hjem hvor foreldrene har høy utdanning og inntekt.

I norsk sammenheng er nabolagseffekter på arbeid lite undersøkt. Nabolagseffekter av uføretrygd er det imidlertid gjort studier av. Bor man i nærheten av noen som blir uføretrygdet, øker sjansen for at en selv blir uføretrygdet (Rege, Telle, & Votruba, 2012). Noen studier ser på om individuelle egenskaper påvirker både hvor man bor, og om man er sysselsatt. Resultatene er sprikende. Musterd & Anderson (2006) viser at nabolaget har en selvstendig effekt på arbeidsledigheten, mens Brännström (2004) konkluderer med at selve nabolaget kun har svak eller ingen effekt på arbeidsmarkedstilknytningen. Nabolag har effekter på barn og unges senere utdanning, yrkesposisjon, arbeidstilknytning, inntekt, helse, rusbruk, sosiale normer og hvor utsatt de er for vold (Hyggen, Brattbakk, & Borgerass, 2018).

Klima og boforhold

Klimaendringer forsterker fattigdom ved å ramme de mest sårbare hardest, særlig barn i lavinntektsfamilier. Dårlige boforhold, energifattigdom og begrenset tilgang til grøntområder gjør utsatte grupper mer sårbare for hetebølger, luftforurensning og helseplager. I Oslo ser man at bydeler med lav inntekt ofte har minst tilgang til natur og er mest utsatt for miljøbelastninger. Oslo kommune tilbyr en rekke klimatilskuddsordninger, administrert i samarbeid med Enova, rettet mot privatpersoner, borettslag, sameier og bedrifter. Lavinntektsfamilier kan søke om støtte til energieffektivisering (f.eks. varmepumper, etterisolering, balansert ventilasjon, solcelleanlegg) – tiltak som både reduserer energibruken og reduserer utgifter til strøm. Gjennom Oslos klimabudsjett og klimastrategi implementeres tiltak som blågrønn infrastruktur og overvannshåndtering, spesielt i områder med høy sårbarhet. Kommunen styrker flom- og fordøyningsystemer, utvikler grønne områder, og klimatilpasser bo- og bymiljø. Disse tiltakene bidrar til å redusere både økonomisk belastning og klimaeksponering for lavinntektsfamilier, og bidrar dermed til fattigdomsforebyggende arbeid i Oslo. I denne handlingsplanen vurderes ikke tiltak mot fattigdom skapt av klimaendringer.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde byutvikling og nabolag:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	legge til rette for en variert boligsammensetning og bostabilitet.
2	tilrettelegge for trygge og inkluderende møteplasser som fremmer deltakelse, fellesskap og tilhørighet i nærmiljøet.
3	prøve ut tiltak og arbeidsmetoder som kan bidra til bedre bo- og nærmiljø i de utsatte områdene gjennom områdesatsing.
4	gjøre kommunal saksbehandling av plansaker mer effektiv, digital og inkluderende, for å sikre raskere boligbygging.
5	sikre kvalitet i boligbygging og bygde omgivelser med tilgang til grøntområder, sosial infrastruktur og infrastruktur for transport for å forebygge fremtidige levekårsutsatte områder.
6	benytte områdesatsing som et virkemiddel for en helhetlig og felles innsats for å styrke levekårsutsatte områder som gode og trygge steder å bo og vokse opp.
7	undersøke hvordan kommunen gjennom byutvikling kan styrke levekårsutsatte områder som gode og trygge steder å bo og vokse opp.

3.5 Innsatsområde 5: Barnehage og skole

Skoler og barnehager kan bidra til å dempe effektene av å vokse opp i fattigdom ved at barn unge og voksne får mulighet til å gjennomføre utdanning og kvalifisere seg til studier og arbeid. En barnehage av høy kvalitet sikrer utvikling av sosiale og faglige ferdigheter og er viktig for å gi alle barn like muligheter til å lykkes. En god skole sikrer at barn og unge trives og mestrer, uavhengig av sosial bakgrunn og økonomi, og bidrar til sosial mobilitet.

Barnehagedeltakelse

Barnehagedeltakelse er viktig for barna, og er særlig viktig for sårbare barn. Et trygt og godt barnehagetilbud bidrar til barns læring, lek og språkutvikling, og gir foreldrene mulighet til å delta i arbeidslivet. Barnehagedeltakelsen varierer i Oslo. En lavere andel blant barn fra lavinntektsfamilier og familier med minoritetsbakgrunn benytter seg av barnehagetilbud, spesielt blant de yngste i levekårsutsatte områder. Dette er uheldig, da deltakelse i barnehager av god kvalitet kan bidra til sosial utjevning (Et jevnere utdanningsløp, 2024).

Barnehager som gir trygg og god omsorg, og samtidig stimulerer til lek og god språkutvikling på barns premisser er viktige for barns forutsetninger for læring i skolen og videre utvikling mot voksenlivet. Tidlig barnehagestart har dokumentert positiv effekt på barnas språkferdigheter ved 3 års alder for barn i lavinntektsfamilier (Dearing, Zachrisson, Mykletun, & Toppelberg, 2018). Forutsetningen for dette er at barnehagen er av høy kvalitet med rike språkmiljøer og tilstedeværende voksne.

Strategi for kvalitet i Oslos kommunale barnehager 2024–2033, vedtatt av Bystyret i november 2024 (Oslo kommune, 2024), gir felles retning for kvalitetsutvikling i barnehagene. Strategien gir et helhetlig rammeverk for å sikre og utvikle kvaliteten i Oslos barnehager og følges opp med en overordnet handlingsplan. I tillegg utarbeides lokale handlingsplaner i bydelene. Samlet sett er disse føringene et viktig virkemiddel for å utvikle et barnehagetilbud av god kvalitet i Oslo.

Skolens rolle i utjevning av forskjeller

Skolen kan bidra til å redusere betydningen av familiebakgrunn, og forebygge at fattigdom går i arv. Norsk offentlig skole er gratis og alle barn og unge har rett på den samme opplæringen, uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Likevel påvirker sosial bakgrunn og levekår fullføring av videregående opplæring (Markussen & Grøgaard, 2020).

Forskning viser at særlig foreldres utdanningsnivå og tilknytning til arbeidslivet påvirker barn og unges skolegang. I tillegg kan kort botid i Norge og et annet morsmål enn norsk medføre utfordringer knyttet til både faglig og sosial utvikling. Faktorer som tilknytning til barnevernet, samt erfaringer med overgrep, vold, mishandling og rusproblematikk, øker risikoen for frafall betydelig.

Utdanningssystemet skal legge til rette for at alle elever har reelle muligheter til å fullføre og bestå videregående opplæring. Dette innebærer å sikre et faglig og sosialt læringsmiljø som støtter elevenes utvikling og mestring. Å fullføre videregående opplæring øker sjansene for varig tilknytning til arbeidslivet, og gir bedre forutsetninger for økonomisk selvstendighet og evne til å forsørge seg selv og sin familie.

Innsats i levekårsutsatte områder

I Oslo er det en rekke innsatser rettet mot å forebygge frafall og øke fullføringen. Det er igangsatt et omfattende utviklingsarbeid for å styrke kvaliteten på Oppfølgingstjenesten. Gjennom prosjektet Overgangstjenesten er det ansatt overgangsguidere på fem skoler som skal følge elever med risiko for frafall i overgangen mellom ungdomsskole og videregående opplæring.

Mange som sliter med skolen vil risikere å havne i utenforskap i tidlig alder, og ikke få fullført videregående. Derfor har Oslo flere innsatser for å styrke satsingen på skoler og barnehager i levekårsutsatte områder, både med ekstra faglig innsats, forsterkede tiltak for det sosiale læringsmiljøet, og flere pedagoger i barnehagen.

Aktivitetsskolen (AKS)

Aktivitetsskolen (AKS) er et tilbud før og etter skoletid for elever på 1.–4. trinn, og ved særskilte behov også for 5.–7. trinn. AKS gir barn mulighet til å delta i sosiale aktiviteter og oppleve tilhørighet utenfor hjemmet, også når skolen er stengt (Et jevnere utdanningsløp, 2024).

Deltakelse i AKS fremmer sosialisering og utvikling på tvers av språk og bakgrunn. Kompetente voksne legger til rette for lek, vennskap og språkutvikling (Osloskolen, 2024). AKS legger videre til rette for foreldres mulighet til deltakelse i arbeid eller utdanning.

Voksenopplæring

Voksenopplæring gir voksne mulighet til å kvalifisere seg til arbeid og økt deltakelse i samfunnet. Formell kompetanse øker sjansen for en varig tilknytning til arbeidslivet. Opplæringen til voksne må tilpasses den enkeltes livssituasjon, slik at det blir overkommelig for deltagerne å kombinere opplæring med omsorgsansvar eller andre forpliktelser.

Sammenhengen mellom kvalifisering og sysselsetting er godt dokumentert (IMDi, 2023). Beregninger gjort av Arbeids- og inkluderingsdepartementet viser at en flyktning med grunnskoleutdanning kan bruke opptil ti år på å fullføre videregående skole i Norge før det blir samfunnsøkonomisk ulønnsomt (NOU 2017: 2). Dersom personen kommer i arbeid innen ti år, anses investeringen som lønnsom. Derfor er kvalifisering prioritert som et virkemiddel for å styrke innvandreres muligheter i arbeidslivet (Kunnskapsdepartementet, 2019).

En styrket og målrettet samhandling mellom Nav og utdanningssektoren bidrar til at flere voksne får mulighet til å kvalifisere seg for arbeidslivet, samtidig som det forebygger utenforskap og fattigdom. Godt tverrfaglig samarbeid mellom Nav og Voksenopplæring er særlig viktig for deltakere med ulike livsutfordringer for å øke muligheten til gjennomføring av utdanning eller kvalifisering.

Oslo Voksenopplæring samarbeider med næringslivet, Nav, bydelene og frivilligheten for å styrke innvandreres tilgang til arbeid. Gjennom å legge til rette for livslang læring får voksne mulighet til å oppdatere kompetanse og møte arbeidslivets krav.

I tillegg til faglig kompetanse krever de fleste arbeidsplasser gode norskerferdigheter. God norskopplæring gjennom voksenopplæringen er viktig for arbeidstilknytning, integrering og inkludering.

Sommerskolen

Sommerskolen er gratis og tilgjengelig for alle elever i grunnskolen. Dette sikrer gode muligheter for deltakelse i læringsaktiviteter og fritidstilbud, også om sommeren. Sommerskolen er en arena for sosial læring og inkludering, hvor elever bygger vennskap i et trygt og støttende miljø.

Sommerskolen bidrar med et tilbud som supplerer AKS om sommeren, og legger til rette for økt arbeidsdeltakelse om sommeren for foreldre.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde skole og barnehage:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	følge opp strategien og handlingsplanen om kvalitet i Oslos kommunale barnehager for å sikre at alle barn får et godt barnehagetilbud.
2	følge opp retningslinjer for spesialpedagogisk handlingsløype på barnehageområdet.
3	sikre at skoler i levekårsutsatte områder får ekstra støtte gjennom finansieringsmodellen til skolene.
4	styrke bemanningen i barnehager med levekråsutfordringer.
5	øke deltakelsen i barnehagen blant barn fra lavinntektsfamilier.
6	styrke satsingen på språk i barnehagen og norskerferdigheter, lesing, skriving og regning i skolen.
7	sikre at flere voksne får mulighet til å ta fagbrev.
8	styrke tiltak og samarbeid for å motivere for yrkesfaglig opplæring og kvalifisering.
9	styrke samarbeidsmodellen mellom VO og Nav for å bidra til økt gjennomføring av videregående opplæring og økt arbeidsdeltakelse for voksne.
10	legge til rette for økt motivasjon, mestring og trivsel i skolen og økt fullføring av videregående opplæring gjennom satsing på ungdomsskoler i levekårsutsatte områder.
11	utarbeide og implementere felles føringer og prinsipper for skoler, bydeler og andre tjenester for å styrke samarbeidet om å forebygge og forhindre ungt utenforskap.
12	sikre gode tilbud for å få ungdom som har havnet inn i kriminalitet tilbake til skole og utdanning, gjennom blant annet tilbud som OT Ulven og Ulven Ung.
13	sikre et godt sommerskoletilbud til barn og unge, og særlig legge til rette for økt deltakelse fra sårbare barn og unge.
14	styrke samarbeidet mellom skole, barnehage og helsestasjons- og skolehelsetjeneste i tråd med Oslostandard for samarbeid og samordning av tjenester til beste for barn, unge og deres familier (OSST).
15	sikre at økonomi ikke er en barriere for deltakelse i barnehage og AKS.

3.6 Innsatsområde 6: Barnevern

Barnevernet har en viktig rolle i å bidra til å redusere sosial ulikhet, særlig i samarbeid med andre offentlige etater i Oslo kommune.

De fleste fattige familier i Oslo har ikke kontakt med barnevernet. 87 prosent av familier under fattigdomsgrensen har ingen barnevernssak. Samtidig er flertallet av barna med barnevernssak i Oslo fra fattige familier. Dette gjelder for samtlige bydeler, og for hele byen samlet.

Forskning viser en tydelig sammenheng mellom fattigdom og barnevern (Drange, et al., 2022; NOU 2023:7; NOU 2020:16; Kojan & Storhaug, 2021; Westby, 2021). Selv om de færreste fattige familier har en barnevernssak, er forekomsten av barnevernstiltak høyere blant familier med lav sosioøkonomisk status, enn blant familier med høyere sosioøkonomisk status (Kojan & Storhaug, 2021). Dette skyldes ofte at økonomisk knapphet kan skape både praktisk og emosjonelt stress for foreldre, noe som igjen kan påvirke omsorgsmiljøet og relasjonene i familien. Barnevernets mål er å gi hjelp til barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling.

Samarbeid med Nav og andre tjenester

Barnevernet og Nav har et felles ansvar for å vurdere og dekke barns behov for å delta i fritidsaktiviteter. Dette innebærer at begge etater må samarbeide for å sikre at barn får muligheten til å delta i aktiviteter som fremmer deres trivsel, utvikling og sosiale inkludering. Barnevernet skal vurdere barnets behov som en del av deres helhetlige omsorgsplan, mens Nav kan bidra med økonomisk støtte og praktisk tilrettelegging for å gjøre deltakelse mulig.

Byrådet har i juni 2025 lagt frem en temaplan for kvalitetsutvikling i Oslos barnevern. Temaplanen vil være viktig for å prioritere utviklingsområder på barnevernsfeltet for de kommende 10 årene. En temaplan med en prioritert og målrettet kvalitetsutvikling på barnevernsområdet vil være viktig i disse omstillingsprosessene.

Barnevernet har få tiltak som direkte påvirker økonomi, og barnevernstiltak alene kan ikke redusere antall barn som vokser opp i fattigdom. Tiltakene kan imidlertid bidra til å redusere negative konsekvenser av fattigdom, i situasjoner hvor fattigdom negativt påvirker barnets omsorgssituasjon. I mange tilfeller vil virksom hjelp avhenge av samtidige tiltak fra Nav og barnevernet. Det er utarbeidet retningslinjer for samarbeid og ansvarfordeling mellom barnevernstjenestene og Nav-kontoret, som skal sikre godt samarbeid med Nav og barnevernet, både for familier og ungdom i ettervern. Det er også behov for et godt samarbeid mellom barnevern skole, barnehage og helsetjenesten.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde barnevern:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	utarbeide Oslostandard for samarbeid og samordning av tjenester til det beste for barn, unge og deres familie.
2	videreutvikle samarbeidet mellom barnevern og Nav, skole og barnehage samt helsetjenesten.
3	videreføre ordningen med sosialagenter på utvalgte barneskoler.

3.7 Innsatsområde 7: Helse

Barn i fattige familier har økt risiko for dårligere fysisk og psykisk helse enn andre barn (Folkehelseinstituttet, 2025; Statistisk sentralbyrå, 2025). Barns helse påvirkes av ulike oppvekst- og levekårsforhold, og foreldres helse har stor betydning for omsorgsmiljøet. Lav inntekt hos foreldre henger ofte sammen med dårligere helse hos barna.

Helseutfordringer og levekår

Den generelle helsetilstanden kan påvirkes. I Oslo er det store forskjeller i barns tannhelse, og overvekt/fedme blant barn er mer utbredt i enkelte bydeler. Økte matvarepriser, ulik kunnskap om kosthold og ernæring og kulturelle forhold kan være bidra til utfordringene. Noen familier er som følge av ulike helseutfordringer særlig utsatte for økonomiske utfordringer. Foreldre med helseutfordringer som står utenfor arbeidslivet, har økt risiko for fattigdom.

Barn som vokser opp i familier med lav inntekt har økt risiko for dårlig tannhelse. Begrensede økonomiske ressurser, manglende kompetanse om god munnhelse og generell helsekompetanse kan føre til dårlig kosthold, manglende regelmessig tannpuss og lite oppfølging hos tannhelsetjenesten. Dette gir høyere forekomst av karies og andre munnhelseproblemer, som igjen kan påvirke barnets livskvalitet, læring og sosiale deltakelse. Tannhelsetjenesten har en viktig rolle i å forebygge karies hos barn, samtidig som den kan bidra til å avdekke tegn på vold og overgrep gjennom systematisk observasjon og samarbeid med øvrige helsetjenester.

Familier med barn eller foreldre med nedsatt funksjonsevne har også økt risiko for økonomiske utfordringer. Sysselsettingen i denne gruppen er lavere enn ellers i befolkningen, og familien kan også ha ekstra utgifter som bare delvis kompenseres av støtteordninger (Kunnskapsgrunnlag, 2025). Konsekvenser av dårlig økonomi og bekymringer kan forsterke helseplagene, og til sammen utgjøre risiko for barnas omsorgs- og oppvekstmiljø. Den varslede temaplanen for mennesker med funksjonsnedsettelse i Oslo skal beskrive utfordringsbildet på området og presentere innsatsområder med mål og tiltak på tvers av sektorene.

Helsekompetanse, sosial ulikhet og folkehelse

Det er også sammenhenger mellom helsekompetanse og fattigdom. Helsekompetanse handler om evnen til å finne og forstå, vurdere og anvende helseinformasjon. Rundt en tredjedel av befolkningen har lav helsekompetanse. En nasjonal kartlegging viste at kompetansen var lavere blant personer med lav utdanning og hos noen innvandregrupper.

Sosial ulikhet i helse, og vold i nære relasjoner, er store folkehelseutfordringer. Barn og ungdom fra lavinntektsfamilier har økt risiko for å bli utsatt for vold og overgrep enn øvrige barn. Å vokse opp med vold og overgrep er svært ødeleggende og medfører ofte alvorlige og langvarige fysiske og psykiske helseutfordringer – dette i tillegg til økt risiko for frafall fra både skole, dårlig tilknytning til arbeidsliv og lav sosial deltakelse. Kunnskap om hvordan forebygge, avverge og håndtere vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll, er et av flere viktige virkemidler som må inn i alle virksomheter som arbeider med barn og unge. Byrådet la fram i 2025 en handlingsplan mot vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll, jf. «Fra frykt til frihet-handlingsplan mot vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll».

Oslo kommune gjennomførte i 2024 en folkehelseundersøkelse. Undersøkelsen avdekket store variasjoner i helse, trivsel og levekår, med et tydelig øst-vest-skille. Vestlige bydeler har bedre helse og sosioøkonomiske forhold, mens det i flere østlige bydeler er høyere forekomst av helseproblemer, økonomiske vansker og lavere andeler som rapporterer høy

sosial støtte. Utdanningsnivå og husholdningsøkonomi har en særlig sterk sammenheng med helse og trivsel. Jo høyere utdanning og mindre anstrengt husholdningsøkonomi, jo lavere forekomst av både fysiske og psykiske helseplager og fedme. Overordnet ser den sosiale gradienten i helse og trivsel ut til å være sterkere forbundet med opplevd økonomisk situasjon enn med utdanningsnivå. Folkehelsestrategi for Oslo 2023-2030 har som mål at alle barn og unge skal ha en trygg og inkluderende oppvekst med like muligheter for å realisere egne helsemessige, kulturelle, og sosiale ressurser, og møte like god kvalitet i tjenestene, uavhengig av foreldrenes inntekt, utdanningsnivå eller bosted (Oslo kommune, 2023).

Kommunale helsetjenester

Kommunale helse- og omsorgstjenester rettet mot barn og deres familier er nødvendige for å forebygge sosial ulikhet i helse. Eksempler på slike tjenester er svangerskap-/ barselomsorgen, helsestasjon, skolehelsetjenester, fastleger og psykiske helsetjenester. De kommunale tjenestene består av lovpålagte tjenester og ulike tilbud og tiltak som samlet bidrar til å dekke kommunens ansvar for velferdsordninger og helsehjelp til innbyggere. En rekke tilbud for barn, unge og familier gis i tillegg gjennom frivillig sektor. Noen mottar støtte fra kommunen, mens andre er selvfinansierte.

Det er et mål at alle innbyggere skal få god og forsvarlig helsehjelp ved behov. Helsestasjon- og skolehelsetjenestene er viktige helsefremmende og forebyggende tilbud, og kan bidra til å redusere de negative helseeffektene av fattigdom ved å følge barn og unges utvikling gjennom det standardiserte helsestasjonsprogrammet og avdekke skjevutvikling tidlig. Tjenestene kan iverksette adekvate tiltak tidlig i samarbeid med andre relevante instanser. Dette kan være med på å gi barn og unge bedre forutsetninger for en sunn og trygg oppvekst. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er lovpålagte, universelle og lavterskeltjenester som følger barn og unge gjennom oppveksten. Tjenestene er viktige arenaer for å gi støtte til foreldre og barn, og bidrar til tverrfaglig samarbeid med blant annet barnehage, skole, barnevern og Nav.

Lavterskel psykisk helsehjelp

Det er viktig at det finnes lavterskel tilbud til barn, unge, gravide og voksne som har behov for psykisk helsehjelp. Alle Oslos bydeler har tilbudet Oslohjelpa, som gratis gir veiledning til barn, unge og deres familier. Oslohjelpa er et skal sikre tidlig innsats og helhetlig oppfølging til familier som trenger det, men tilbudets omfang og innhold varierer fra bydel til bydel. Oslohjelpa skal videreføres og utvikles med mål om mer likeverdige tilbud på tvers av bydeler. Kommunens helhetlige ansvar for lavterskel psykisk helsetilbud til barn, unge og familier er beskrevet i Nasjonal veileder "Psykisk helsearbeid barn og unge" (2023).

Rask psykisk helsehjelp (RPH) er et lavterskeltilbud der ungdom og voksne kan få psykisk helsehjelp uten kostnader eller henvisning. Dette tilbudet er prioritert område for byrådet i Oslo og det er gitt betydelige midler for å styrke disse. RPH er et viktig lavterskeltilbud som kan bidra til at foreldre som sliter med milde til moderate psykisk helseutfordringer får rask og god hjelp, og kan videre bidra til å forkorte eller forhindre sykmeldinger og frafall i arbeidslivet, og dermed bidra til å redusere fattigdom.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde helse:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	styrke helsekompetansen i befolkningen og tilpasse informasjon til ulike grupper i befolkningen.
2	styrke gravide, barn, unge og familier sin helsekompetanse ved en lett tilgjengelig helsestasjon og skolehelsetjeneste i bydelene.
3	styrke og videreutvikle samarbeidet mellom tannhelsetjenesten og andre helsetjenester for å sikre helhetlig oppfølging av barn med høy kariesrisiko.
4	øke foreldre/foresattes kompetanse om munnhelse, herunder risikofaktorer som påvirker sykdom i munnen. Prioritere digitale opplæringsformer der det er hensiktsmessig.
5	videreutvikle digitale opplæringstiltak i barnehage og skole som fokuserer på god munnhelse.
6	øke helsepersonells bevissthet og kunnskap om ulik helsekompetanse i befolkningen, og viktigheten av et tilbud godt tilpasset ulike gruppers spesielle behov.
7	styrke lavterskeltilbud innen psykisk helse i bydelene, slik at flere får hjelp på et tidlig tidspunkt.
8	arbeide for mer likeverdig helsetilbud i bydelene.

3.8 Innsatsområde 8: Idrett, kultur og fritid

Det er en sosioøkonomisk og geografisk forskjell på hva ungdommene i Oslo gjør og deltar i på fritiden. Forskjellene kan delvis forklares ut ifra økonomi, men feltet er komplekst og fordrer kompetanse, tilgjengelighet og inngående forståelse for ungdommenes ulike behov. Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter gir barn og ungdom fellesskap, identitet og mestring, engasjement i lokalmiljøet og kontakt med trygge voksenpersoner (NOU 2020: 16), (Sletten, Strandbu, & Gilje, 2015,05). I tillegg til de umiddelbare godene kan det å delta i organiserte aktiviteter føre til at barn og unge tilegner seg ferdigheter som er nyttige på andre arenaer i livet (Sihling, 2018); (Askeladden, et al., 2024). Det er for eksempel vanlig å finne at ungdom som deltar i fritidsaktiviteter, lykkes bedre i skole og utdanning, og har lavere skolefravær enn ungdom som ikke deltar (Sletten, Strandbu, & Gilje, 2015,05). Dermed kan de som ikke er med i organiserte fritidsaktiviteter, både gå glipp av opplevelser her og nå, og av lærdommer som er nyttig i framtiden. Familiens ressursituasjon kan påvirke muligheten til å delta, både i organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter, direkte og indirekte (Bakken, Frøyland, & Sletten, 2016), (Hyggen, Brattbakk, & Borgeraas, 2018).

Idrett og kultur som inkluderingsarena

Idrett gir grunnlag for livslang glede av fysisk aktivitet, mens kulturlivet skaper arenaer for kreativ utfoldelse og felles opplevelser. Idretts- og kulturaktiviteter er også arenaer for inkludering. Målet er at alle barn og unge skal kunne delta i idretts- og kulturaktiviteter uavhengig av egen eller foreldrenes økonomi.

Biblioteket som møteplass

Biblioteket er viktige inkluderende møteplasser og gratis ressurs for kunnskap, kultur og samfunnsdeltakelse, og spiller en sentral rolle i arbeidet med å forebygge. Deichman tilbyr tjenester som språkkafé, leksehjelp, digital veiledning og aktiviteter for barn og unge, og fungerer som en arena for læring, mestring og fellesskap. Gjennom samarbeid med skoler, barnehager, frivillige organisasjoner og bydeler bidrar biblioteket til å styrke lokal tilhørighet og gi innbyggerne verktøy til å håndtere hverdagen, særlig i utsatte områder med sosioøkonomiske utfordringer. I tillegg til å fremme leselyst og språkutvikling, bidrar biblioteket til folkehelse og

sosial inkludering gjennom arrangementer og samarbeid om psykisk helse, kultur og fritid. Med sin brede tilgjengelighet og lokale forankring er biblioteket en viktig ressurs i kommunens arbeid mot fattigdom i barnefamilier og sosial ulikhet. Utvidede åpningstider bidrar til trygge møteplasser for barn og unge.

Fritidskort

Oslo kommune har lansert fritidskortet, som er en ordning for å støtte barn i familier med lav og middels inntekt med kostnader til fritidsaktiviteter. Ordningen er ment å redusere økonomiske barrierer og fremme inkludering, slik at alle barn og unge kan delta i meningsfulle idretts-, kultur- og friluftaktiviteter, uavhengig av familiens økonomiske situasjon. Fritidskortet fases inn fra 2025 og skal nå bredt ut til familier med barn i skolealder. Bydelene vil ha en viktig rolle med å nå ut til de mest utsatte familiene med veiledning om fritidskortet og bistand til bruk av fritidskortportalen. Det vil bli anvendt 100 mill. kroner årlig på ordningen.

Gratis utlån og anlegg

Oslo kommune finansierer idrettsaktivitet på flere måter. Kommunen har et overordnet ansvar for å tilby anlegg og arealer til idrettsformål. Anleggene blir stilt gratis til rådighet for den organiserte idretten som fyller anleggene med aktivitet. I Oslo er det gratis leie av idrettsanlegg for barn og unge under 25 år. Dette bidrar til å holde kostnader for deltakelse nede.

På Friluftssenteret i Gamle Oslo (FRIGO) sitt utstyrlager kan alle låne sport- og friluftsutstyr enkelt og gratis. FRIGO tilbyr også utlån av utstyr til alle skoler i Oslo kommune. BUA er en nasjonal ideell organisasjon som også tilbyr gratis utlån av utstyr til alt fra sport til friluftsliv, slik at alle får muligheten til å delta. I flere bydeler er det bydelen som drifter BUA.

Fritidsklubber og lokale tilbud

Trygge og inkluderende fritidstilbud i nærmiljøet er viktig for et godt oppvekstmiljø. Tilbudene er viktige bidrag for å redusere levekårsforskjeller, og fremme integrering og fellesskap. Bydelene har ansvaret for å drive og utvikle tilbudene basert på kunnskap fra barn og unge, erfaringer fra medarbeidere, og fra forskning. Bydelsutvalgene avgjør lokale satsinger. Byrådet angir de overordnede satsingene for feltet. Innsatsen i de kommunale fritidstiltakene er forankret i Byråds sak 189/19 «Klubben vår!» (Klubben vår!, 2019). Tilbudene er i hovedsak gratis for å sikre at alle barn og unge kan delta uavhengig av familiens økonomi. Aktivitetene finnes i alle bydeler og omfatter i første rekke de mange fritidsklubbene, men også tilbud som motor, media og musikkverksteder, og oppsøkende miljøarbeid.

Deltakelse i fritidsaktiviteter

Per i dag foreligger det ikke tilstrekkelige indikatorer som viser antall og andel barn i husholdninger som mottar økonomisk sosialhjelp, og som deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Mangelen på et systematisk datagrunnlag gjør det utfordrende å fastslå omfanget av deltakelsen, og å vurdere effekten av iverksatte tiltak. Det er derfor behov for å utvikle et helhetlig indikatorsett som gir mulighet til å følge utviklingen over tid og sikre kunnskapsbasert oppfølging.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde idrett, kultur og fritid:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	fase inn fritidskortordningen i 2025 og øke den årlige innsatsen til 100 mill. for å støtte barn i familier med lav og middels inntekt med kostnader til fritidsaktiviteter.
2	oppretholde gratisprinsippet for bruk av kommunale idrettsanlegg.
3	oppretholde utlånsordning for sportsutstyr for idrettslag/frivillige organisasjoner/skoler med spesielt fokus på levekårsutsatte områder.
4	arbeide for at ungdom i alle bydeler har tilgang på fritidsklubber.
5	etablere et indikatorsett som måler andelen barn som deltar i fritidsaktiviteter blant barn i husholdninger som mottar økonomisk sosialhjelp, med sikte på å styrke styringsinformasjonen og legge til rette for målrettede tiltak.

3.9 Innsatsområde 9: Frivillighet

Frivillige og ideelle organisasjoners innsats er et verdifullt supplement til offentlige tilbud. Oslo har et mangfold av frivillige aktører som tilbyr aktiviteter innen idrett, kultur og fritid. Mange organisasjoner tilbyr gratis eller rimelige fritidsaktiviteter som sport, musikk, og kunst. Dette gir barn fra lavinntektsfamilier muligheten til å delta i aktiviteter som fremmer sosial inkludering og personlig utvikling. Andre organisasjoner gir direkte støtte til vanskeligstilte familier i form av mat, klær, og økonomisk hjelp. De tilbyr også veiledning og rådgivning for å hjelpe familier med å navigere offentlige tjenester og finne langsiktige løsninger. Det er også organisasjoner som tilbyr leksehjelp, språkopplæring, og andre utdanningsprogrammer som hjelper barn med å forbedre sine akademiske ferdigheter, eller som hjelper foreldre med språkopplæring og sysselsetting.

Kommunens samarbeid med frivillig sektor

Oslo kommune har et utstrakt samarbeid med blant annet Oslo Idrettskrets knyttet til nabolagsklubber, og med UngOrg om drift av UngInfo som gir god informasjon til unge om blant annet mulighet for jobb, hjelp med søknader osv. UngOrg får også støtte til å låne ut lokaler gratis til barne- og ungdomsorganisasjoner. Dette er gratistilbud som kommer særlig ungdom til gode. Støtte til denne type tiltak er gode eksempler i tråd med mål i byrådsplattformen om at kommunen samarbeider med frivillig sektor framfor å opprette konkurrerende tiltak.

En aktiv frivillig sektor trenger egnede lokaler for aktivitet. Tilgjengelige og egnede lokaler som stilles til disposisjon gratis eller til en lav kostnad er viktig for å støtte opp under og utløse mer frivillig aktivitet.

Frivilligsentralenes rolle

Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats i sine nærmiljø, være åpne møteplasser for befolkningen og et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Frivilligsentralene spiller en viktig rolle bydelenes frivillighetsarbeid gjennom å involvere og tilrettelegge for lokal, frivillig aktivitet. Aktiviteten til de lokale frivilligsentralene må tilpasses lokale behov. Oslo kommune skal styrke frivilligsentralenes rolle i å skape inkluderende møteplasser, og legge til rette for frivillig engasjement gjennom bedre samspill mellom frivilligsentralene og kommunale tjenester. Målet er at frivillige ressurser i nærmiljøet kan mobiliseres målrettet og behovsorientert, og nå de som trenger det mest.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde frivillighet:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	videreføre ordningen med gratis utlån av kommunale lokaler for barn og unge.
2	sikre tilgjengeligheten til kommunale lokaler og møteplasser for frivilligheten.
3	tilby støtte til frivilligheten gjennom tilskuddsordninger og gi forutsigbare rammebetingelser for frivilligheten.
4	styrke frivilligsentralenes rolle i å skape inkluderende møteplasser, og legge til rette for frivillig engasjement.

3.10 Innsatsområde 10: Tverrfaglighet, samordnet og koordinert innsats

Fattigdom er et svært sammensatt fenomen. For å hjelpe enkeltpersoner ut av fattigdom, er en avhengig av kartlegginger av både problemomfang og årsaker, og et virksomt tiltaksapparat som kan tilpasses individuelt. For noen av familiene som blir værende i en lavinntektssituasjon over lang tid, er de individuelle problemene ofte store og sammensatte. Disse familiene vil ha behov for støtte eller tiltak fra ulike systemer. Skal tiltakene ha effekt må hjelpen kunne tilbys helhetlig, koordinert og i tett samarbeid med familien. Fattigdomsproblematikken skal ivaretas og forankres i kommunens overordnede planlegging og gjennom sektorplaner. Målsetting om tverrfaglighet og samordnet innsats er en forutsetning for en effektiv håndtering av fattigdom.

Digitalisering som virkemiddel

Digitalisering kan forenkle og automatisere søknadsprosesser og styrke samhandling og informasjonsdeling mellom tjenester som Nav, barnevern, skole og helse. Oslo kommunes utviklingsstrategi slår fast at digital teknologi og datadrevet innovasjon skal bidra til bedre tjenester, forenkling for ansatte og økt bærekraft (Oslo kommune, 2023). Digitalisering og teknologi skal være gjennomgående virkemidler i arbeidet med å redusere fattigdom i barnefamilier.

OTI-modellen - Operativ tverrfaglig innsats

Fra og med 2026 innføres OTI-modellen (Operativ tverrfaglig innsats) som en felles arbeidsmodell for samarbeid mellom tjenester i Oslo kommune. Modellen skal sikre raskere og mer helhetlig hjelp til barn, unge og familier gjennom bedre koordinering mellom bydelstjenester, skoler og eksterne aktører. Den bygger på erfaringer fra Grorudmodellen og Bedre sammen-modellen, og skal gi en mer enhetlig praksis i hele kommunen. Bakgrunnen er at dagens tjenester ofte er fragmenterte, noe som gjør at mange må koordinere hjelpen selv. OTI-modellen skal styrke samhandling, bidra til tidlig innsats og mer effektiv ressursbruk. Målet er et forpliktende samarbeid som gir likeverdige tjenester og enklere kontaktpunkter for alle involverte.

Tiltak for å nå målene innenfor innsatsområde tverrfaglighet, samordnet og koordinert innsats:

Oslo kommune skal:

Nr.	Tiltak
1	yte helhetlig og koordinerte tiltak overfor enkeltbrukere og familier med sammensatte behov.
2	innføre OTI-modellen for samarbeid mellom tjenester i Oslo kommune for å sikre raskere og mer helhetlig hjelp til barn, unge og familier gjennom bedre koordinering mellom bydelstjenester, skoler og eksterne aktører.
3	tilrettelegge for økt informasjon om de forskjellige kommunale tjenestene, også på flere språk.
4	jobbe for digitale samhandlingsløsninger for informasjonsdeling mellom kommunale tjenester og statlige aktører for en mer helhetlig og samordnet oppfølging av barn og familier samt bidra til likeverdige tjenester på tvers av bydeler.

4 Omfang, antallet og andelen barn som lever i fattige familier i Oslo

Det er ingen bred enighet, verken nasjonalt eller internasjonalt, om hvordan fattigdom skal måles. I hovedsak er det to ulike tilnærminger som brukes til å definere og måle fattigdom:

- Relativ fattigdom innebærer å ha mindre økonomiske ressurser og dårligere levekår sammenlignet med det som er normalt i samfunnet man lever i.
- Absolutt fattigdom betyr å ikke være i stand til å dekke fysiske primærbehov som mat, klær og bolig.

Uavhengig om fattigdom forstås som et absolutt eller relativt fenomen, er det også et spørsmål om hvor fattigdomsgrensen skal settes. Det finnes ingen objektiv, nøytral grense som skiller fattige fra ikke-fattige. For å undersøke fattigdom, er det vanlig å ta utgangspunkt i husholdningsinntekten. Ut fra en relativ fattigdomsforståelse, vil de som regnes som fattige være de som har betydelig mindre inntekt enn et vanlig inntektsnivå. Konkret settes grensen gjerne ved 50 eller 60 prosent av medianinntekten etter skatt. Den europeiske union (EU) benytter som hovedregel 60 prosent av medianinntekt i sine statistikker (EU-60). Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) benytter 50 prosent av median (OECD-50). Inntekten justeres for hvor mange som en bor sammen med (forbruksjustering), fordi det vil ha betydning for blant annet utgiftsnivået i husholdningen.

Hva mener vi med «inntekt»?

Med «inntekt» mener vi i dette kapitlet, summen av yrkesinntekter, kapitalinntekter, skattepliktige og skattefrie overføringer (herunder økonomisk sosialhjelp) i løpet av kalenderåret, der fastsatt skatt og andre negative overføringer ikke er trukket fra.

Med «inntekt etter skatt» mener vi samlet inntekt der fastsatt skatt og negative overføringer (pensjonspremier i arbeidsforhold og betalt barnebidrag innenfor offentlig ordning) er trukket fra (Statistisk sentralbyrå, 2024).

Noen personer har lav inntekt i bare en kort periode, for eksempel hvis en står uten jobb i noen måneder, mens andre lever med inntekt under lavinntektsgrensen over lang tid. For å undersøke

hvor mange som har varig, eller «vedvarende» lavinntekt, er det vanlig å gjøre målingen over flere år, for eksempel en treårsperiode.

Boks 2 gir en begrepsavklaring knyttet indikatorer for måling av fattigdom.

Boks 2. Begrepsavklaring

Inntekt: Med «inntekt» mener vi i dette kapittelet summen av yrkesinntekter, kapitalinntekter, skattepliktige og skattefrie overføringer i løpet av kalenderåret, der fastsatt skatt og andre negative overføringer ikke er trukket fra. Med «inntekt etter skatt» mener vi samlet inntekt der fastsatt skatt og negative overføringer (pensjonspremier i arbeidsforhold og betalt barnebidrag innenfor offentlig ordning) er trukket fra (Statistisk sentralbyrå, 2024).

EUs ekvivalensskala: Vekting av husholdningsmedlemmer for å ta høyde for stordriftsfordeler. Husstandsmedlemmer er vektet på følgende måte: første voksne i husholdningen er gitt vekt=1, deretter de neste voksne vekt=0,5 og barn under 17 år vekt=0,3 (Statistisk sentralbyrå, 2024).

OECDs ekvivalensskala: Husstandsmedlemmer er vektet på følgende måte: første voksne i husholdningen vekt=1, deretter de neste voksne vekt=0,7 og barn under 17 år vekt=0,5.

EU 60 eller OECD 60: Lavinntektsgrensen er satt ved 60 prosent av median inntekt etter skatt, og husstandsmedlemmer er vektet etter EUs eller OECDs ekvivalensskala. Det er medianinntekten i hele landet som legges til grunn.

EU50 eller OECD 50: Lavinntektsgrensen er satt ved 50 prosent av median inntekt etter skatt, og husstandsmedlemmer er vektet etter EUs (OECDs) ekvivalensskala. Det er medianinntekten i hele landet som legges til grunn.

Årlig lavinntekt: Husholdningens inntekt ligger under den satte lavinntektsgrensen i statistikkåret.

Vedvarende lavinntekt: Husholdningens inntekt har ligget under den satte grensen for lavinntekt minst tre år på rad.

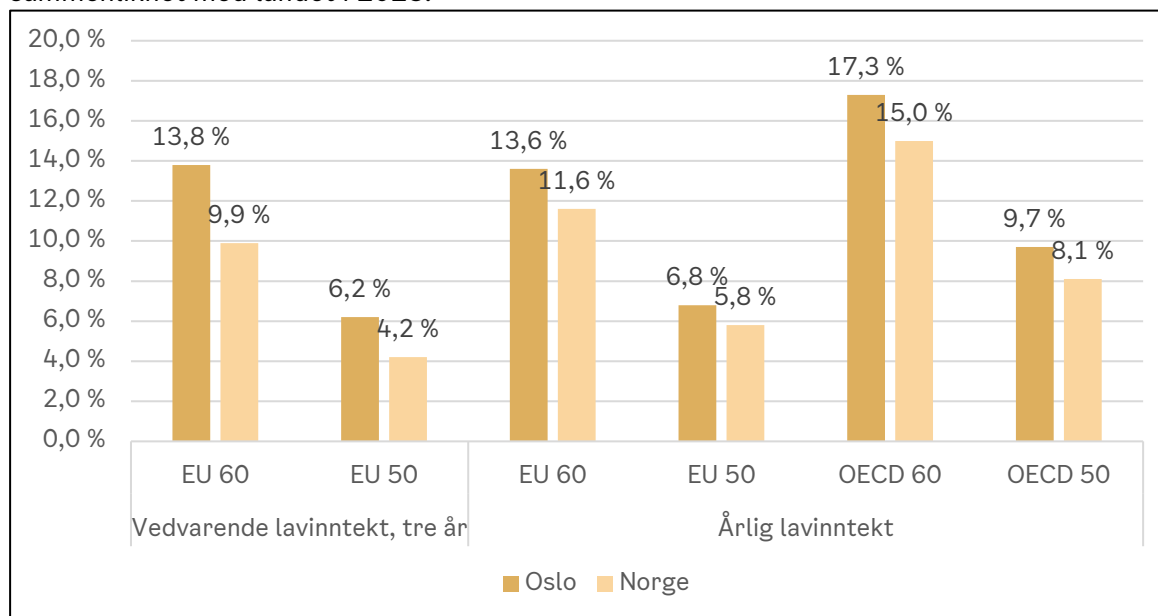
Nedenfor gir vi en oversikt over ulike inntektsindikatorer på antallet og andelen barn som levde i fattigdom i Oslo i 2023. Dataene som brukes i dokumentet er basert på et kunnskapsgrunnlag som er utarbeidet av Velferdsetaten, Utdanningsetaten, Barne- og familieetaten og Helseetaten (Kunnskapsgrunnlag, 2025). I Oslo var det totalt 130 346 barn under 18 år i 2023. Antallet og andelen barn i fattige familier varierer avhengig av hvordan fattigdom måles:

- Vedvarende lavinntekt (EU-60): 15 400 barn (13,8 prosent av alle barn)
- Vedvarende lavinntekt (EU-50): 6 900 barn (6,2 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (EU-60): 17 727 barn (13,6 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (EU-50): 8 864 barn (6,8 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (OECD-60): 22 550 barn (17,3 prosent av alle barn)
- Årlig lavinntekt (OECD-50): 12 644 barn (9,7 prosent av alle barn)

Disse indikatorene viser at andelen barn som lever i fattigdom i Oslo varierer betydelig avhengig av hvilken målemetode som benyttes. Generelt sett er andelen barn i fattige familier høyere i Oslo enn i landet som helhet. For eksempel levde 13,8 prosent av barna i Oslo i vedvarende lavinntekt (EU-60) i 2023, sammenlignet med om lag 9,9 prosent på landsbasis. Vedvarende lavinntekt betyr at en person eller husholdning har hatt inntekt under en definert lavinntektsgrense over en lengre periode, typisk tre år.

Uavhengig av hvordan fattigdom måles, er det mange barn i Oslo som vokser opp i fattige familier sammenliknet med tallene på landsbasis. Andelen barn som lever i husholdninger med vedvarende og årlig lavinntekt i Oslo sammenliknet med landet i 2023 fremgår av figur 1.

Figur 1. Andelen barn som lever i husholdninger med vedvarende og årlig lavinntekt i Oslo sammenliknet med landet i 2023.

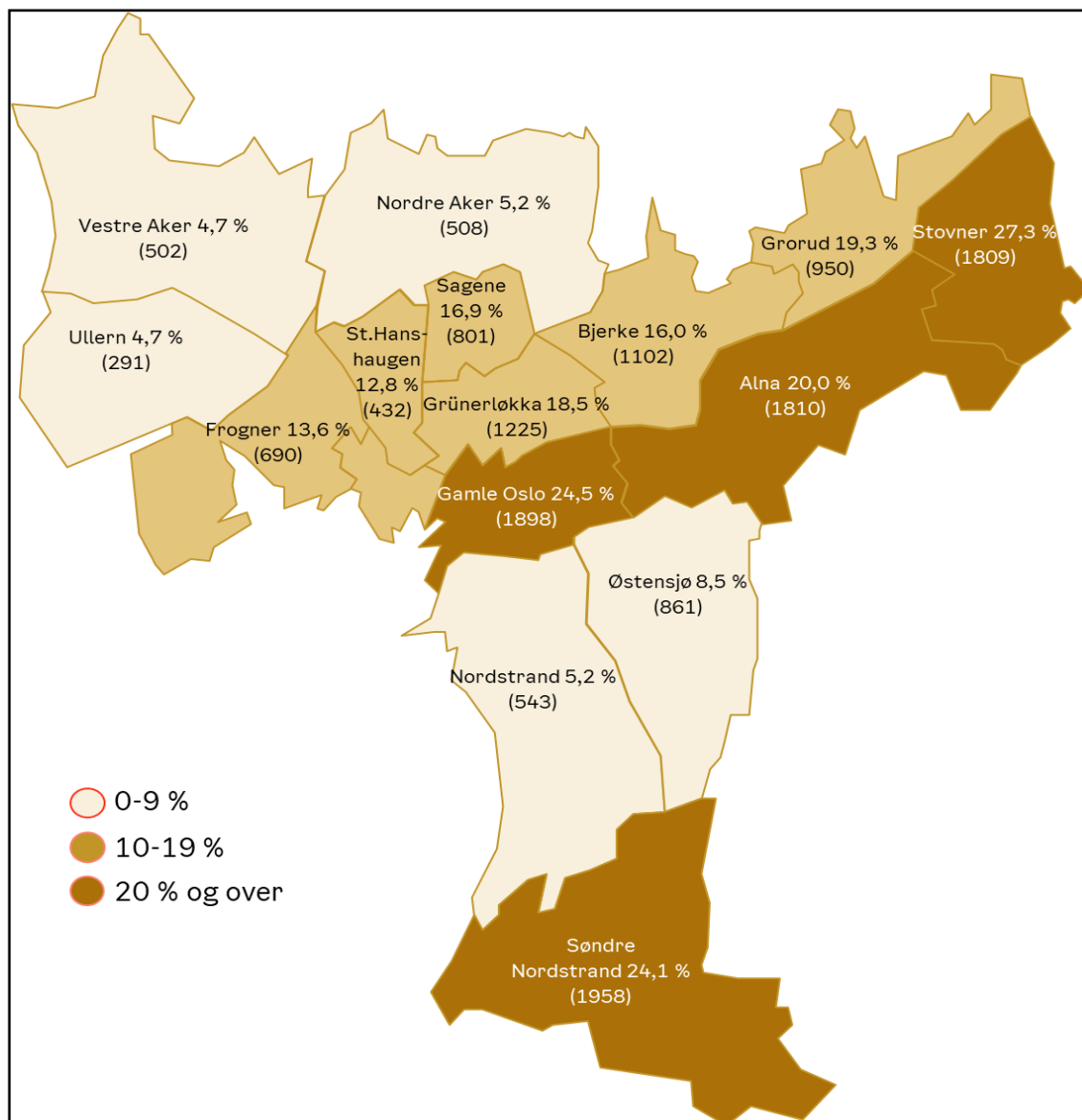
Kilde: Statistisk sentralbyrå (Tabell 10498 og 08794)

4.1 Bydelsvise forskjeller

Det er betydelige variasjoner i antallet og andelen barn som lever i vedvarende fattigdom i ulike bydeler og delbydeler i Oslo i 2023:

- Bydelene Vestre Aker og Ullern hadde lavest andel med 4,7 prosent av barna i vedvarende lavinntekt.
- Bydel Stovner hadde høyest andel med 27,3 prosent av barna i vedvarende lavinntekt.
- Bydel Søndre Nordstrand hadde flest barn i vedvarende lavinntekt med 1 958 barn.
- Bydel Ullern hadde færrest barn i vedvarende lavinntekt med 291 barn.

Figur 2. Andel og antall barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt fordelt på bydeler i Oslo i 2023. Antall i parentes.

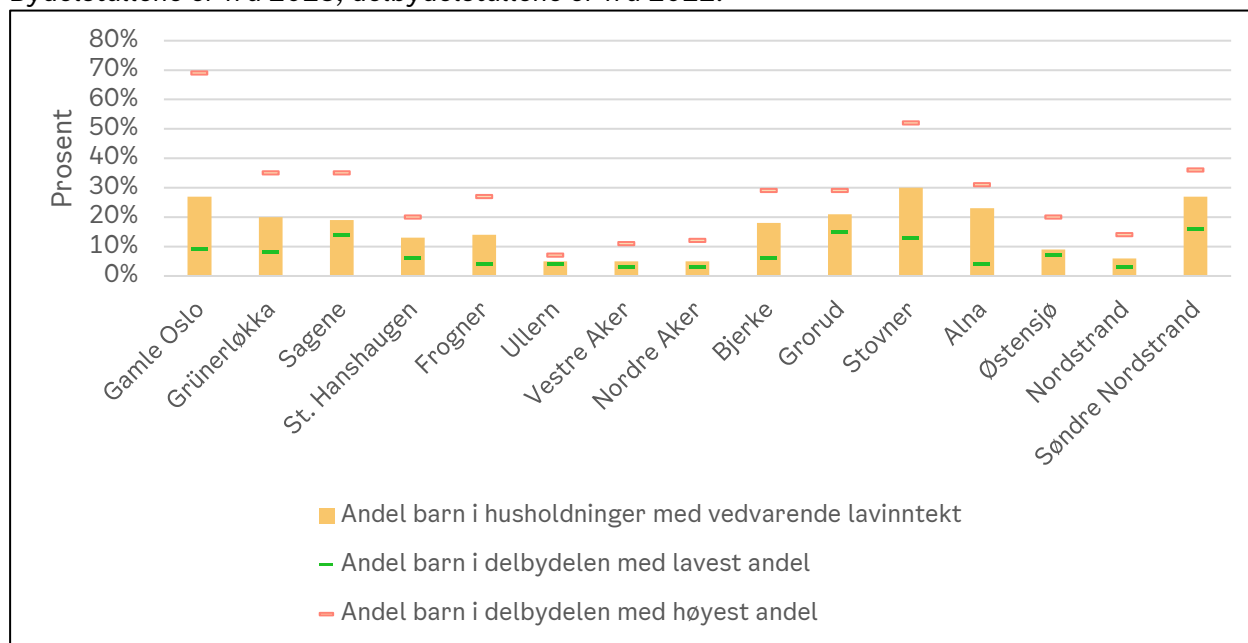
Kilde: Statistisk sentralbyrå (Tabell 12944)

På delbydelsnivå er forskjellene enda større:

- Delbydel Munkerud (Bydel Nordstrand) hadde i 2023 lavest andel med 2,6 prosent av barna i vedvarende lavinntekt.
- Delbydel Nedre Tøyen (Bydel Gamle Oslo) hadde i 2023 høyest andel med 69,3 prosent av barna i vedvarende lavinntekt.

Figur 3 viser oversikt over andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt fordelt på bydeler og andelen i delbydeler med lavest og høyest lavinntekt i de ulike bydelene i Oslo i 2023.

Figur 3. Andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt fordelt på bydeler i Oslo, der verdiene til delbydelene med høyeste og lavest andel med vedvarende lavinntekt er markert. Bydelstallene er fra 2023, delbydelstallene er fra 2022.

Kilde: Bufdir, 2024; Statistisk sentralbyrå, 2025

Variasjonene mellom bydeler og delbydeler viser at fattigdom er ujevnt fordelt i Oslo, med noen områder som har betydelig høyere andel barn i vedvarende fattigdom enn andre.

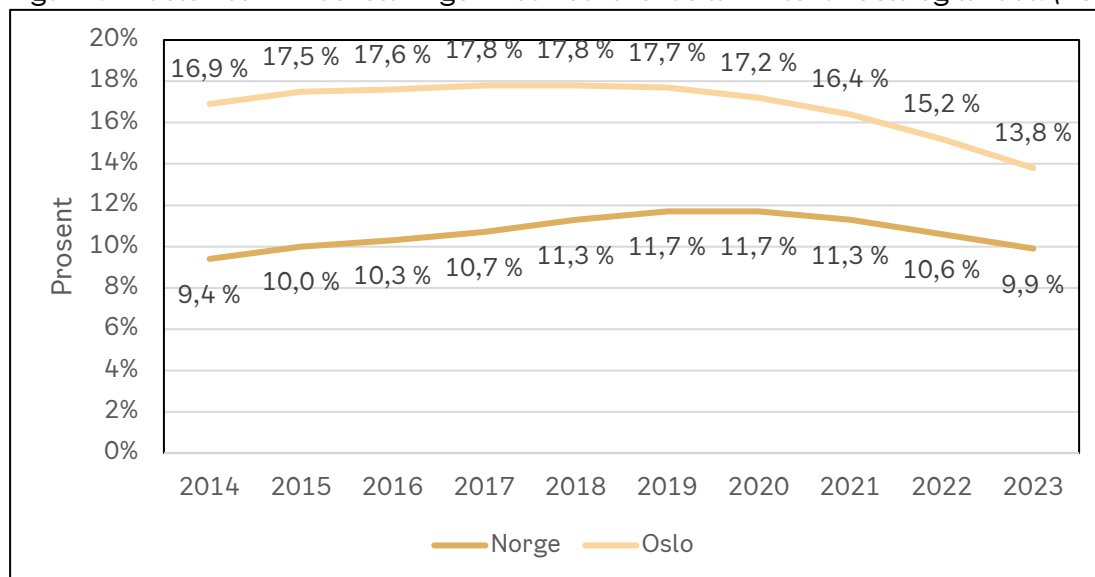
4.2 Utvikling over tid

Utviklingen i både antallet og andelen barn som lever i fattige husholdninger (familier) i Oslo har vist en nedgang de siste årene. Her er noen nøkkeltall:

- **Nedgang i andel barn i fattigdom:** I 2023 var andelen barn som levde i familier med vedvarende lavinntekt i Oslo 13,8 prosent, en nedgang på 1,4 prosentpoeng fra 2022. Dette er den laveste andelen som er målt siden Statistisk sentralbyrå startet med målinger på kommunenivå i 2004.
- **Antall barn i familier med vedvarende lavinntekt:** I perioden 2014–2023 varierte antallet barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Oslo. For eksempel var det 15 400 barn i vedvarende lavinntekt i 2023, en nedgang fra toppårene 2017 og 2019 da over 19 000 barn i Oslo levde i vedvarende lavinntekt.
- **Langsiktig trend:** Generelt har andelen barn i vedvarende lavinntekt i Oslo vært høyere enn landsgjennomsnittet, men forskjellen har minsket over tid. I 2014 var andelen barn i vedvarende lavinntekt om lag 80 prosent høyere i Oslo som i landet som helhet, mens andelen i 2023 var omtrent 40 prosent høyere.

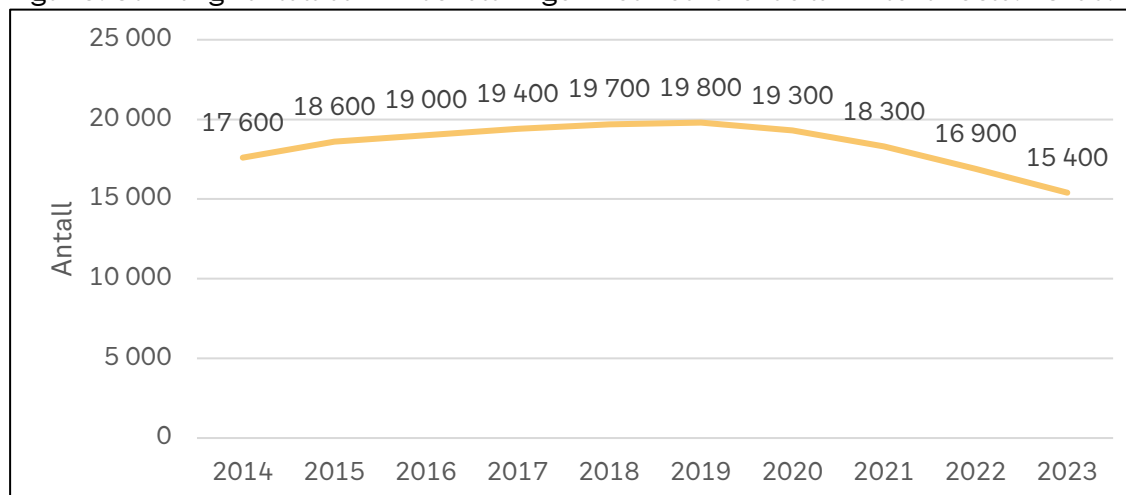
Disse tallene viser at selv om det fortsatt er utfordringer, har det vært en positiv utvikling i andelen barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Oslo de siste årene. Likevel er det mange barn som vokser opp i husholdninger med vedvarende lav inntekt.

Figur 4. Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Oslo og landet. (EU-60).

Kilde: Statistisk sentralbyrå (Tabell 09571)

Figur 5. Utvikling i antall barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Oslo. EU-60.

Kilde: Statistisk sentralbyrå – (Tabell 10498)

Til tross for at den offisielle statistikken viser en nedgang i andelen barn som bor i lavinntektshusholdninger, viser SIFO-rapporten «Familiefattigdom - En undersøkelse av materielle mangler og økonomisk utrygghet i barnefamilier», at norske barnefamilier har opplevd en betydelig forverring i levekår under dyrtiden (SIFO, 2025). Denne rapporten er basert på tre datasett fra ulike forskningsprosjekter gjennomført av SIFO i perioden 2019 til 2024. Det gjøres oppmerksom på at denne rapporten ikke er Oslo-spesifikk.

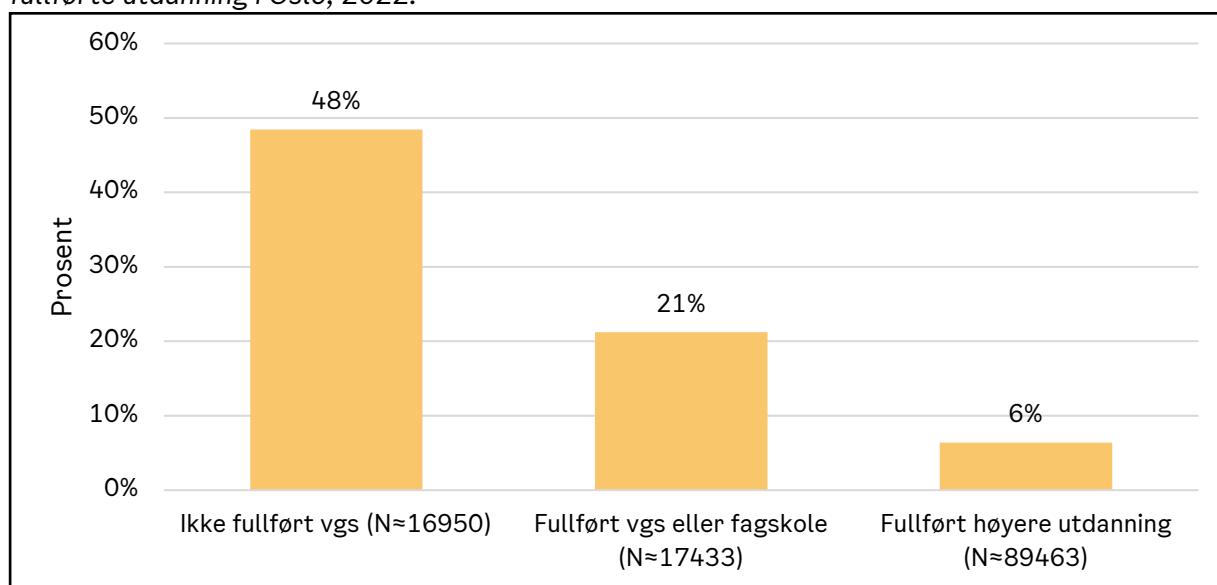
4.3 Årlig lavinntekt og ulike kjennetegn ved husholdningene

I dette kapittelet beskrives årlig lavinntekt og ulike kjennetegn ved husholdningene. Inntektsbegrepet som brukes i dette kapittelet er årlig lav inntekt i motsetning til inntektsbegrepet som ble benyttet i kap. 3.1 og 3.2, hvor det ble benyttet begrepet vedvarende lav inntekt.

Lavinntekt er ulikt fordelt i befolkningen, avhengig av hva slags bakgrunn personen har. Lav utdanning er en faktor med sterk sammenheng med lavinntekt.

Figur 6 viser andel barn i husholdninger under lavinntektsgrensen i Oslo i 2022 etter foreldrenes høyeste fullførte utdanning. I husholdninger med to foreldre, er det forelderens med den høyeste utdanningen som teller. I husholdningen med én forelder er det denne forelderens utdanning som teller. I husholdninger der foreldrene ikke har fullført videregående skole, levde omtrent halvparten av barna med lavinntekt i 2022. I husholdninger der foreldrene har fullført videregående skole eller fagskole, var det 21 prosent av barna som levde med lavinntekt, mens i husholdninger der foreldrene har fullført høyere utdanning, var det seks prosent som levde med lavinntekt.

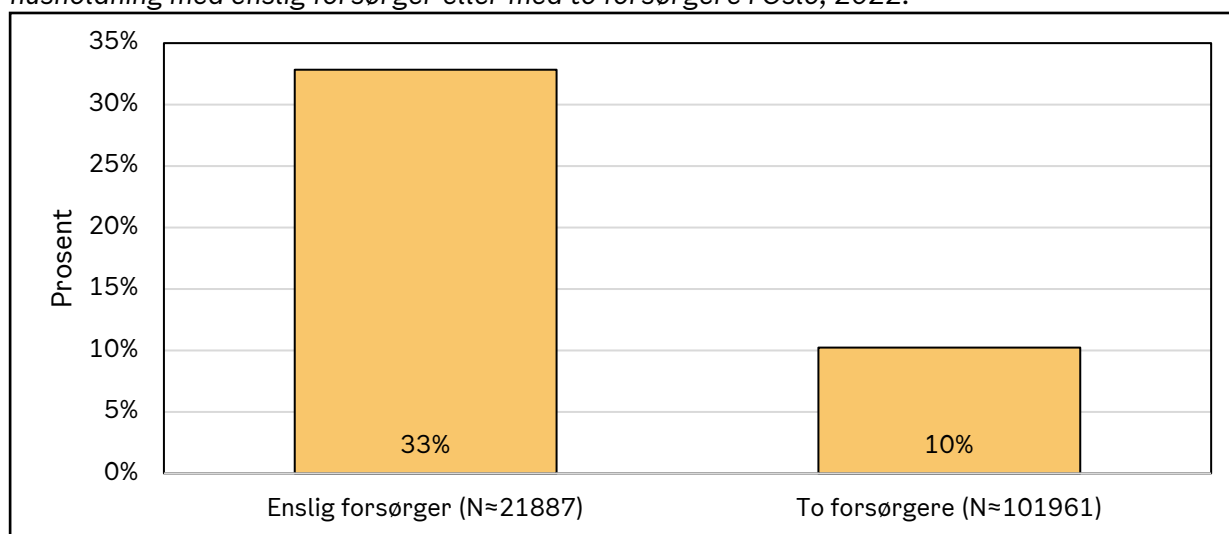
Figur 6. Andel barn i husholdninger med årlig lavinntekt (EU 60) etter foreldrenes høyeste fullførte utdanning i Oslo, 2022.

Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 20

Hvorvidt husholdningen har én eller to forsørgere, har også stor betydning for om husholdningen har årlig lavinntekt eller ikke. Figur 7 viser at 33 prosent av barna i husholdninger med enslig forsørger i Oslo hadde lavinntekt i 2022, mot 10 prosent av barna blant husholdninger med to forsørgere.

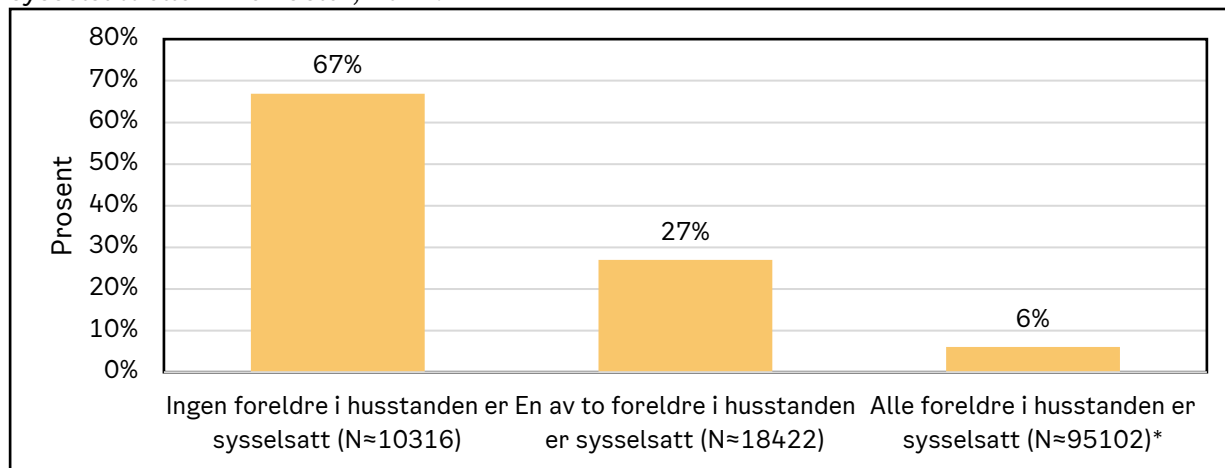
Figur 7. Andel barn i husholdninger med årlig lavinntekt (EU 60) etter hvorvidt de bor i en husholdning med enslig forsørger eller med to forsørgere i Oslo, 2022.

Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 20

Figur 8 viser andel barn i husholdninger i Oslo med lavinntekt i 2022 etter foreldrenes sysselsetting. Dersom ingen av foreldrene i husholdningen er sysselsatt, lever 67 prosent av barna i husholdninger med lavinntekt. Dersom én av to foreldre i husholdninger med to foreldre er sysselsatt, er andelen 27 prosent, mens dersom alle foreldrene i husstanden er sysselsatt (det vil si én i husholdninger med en forelder, og to i husholdninger med to foreldre), er andelen barn som lever med lavinntekt seks prosent. Hvorvidt foreldrene er sysselsatt, har dermed en veldig stor betydning for husholdningens inntektsnivå.

Figur 8. Andel barn i husholdninger med årlig lavinntekt (EU 60) etter hvorvidt foreldrene er sysselsatt eller ikke i Oslo¹, 2022.

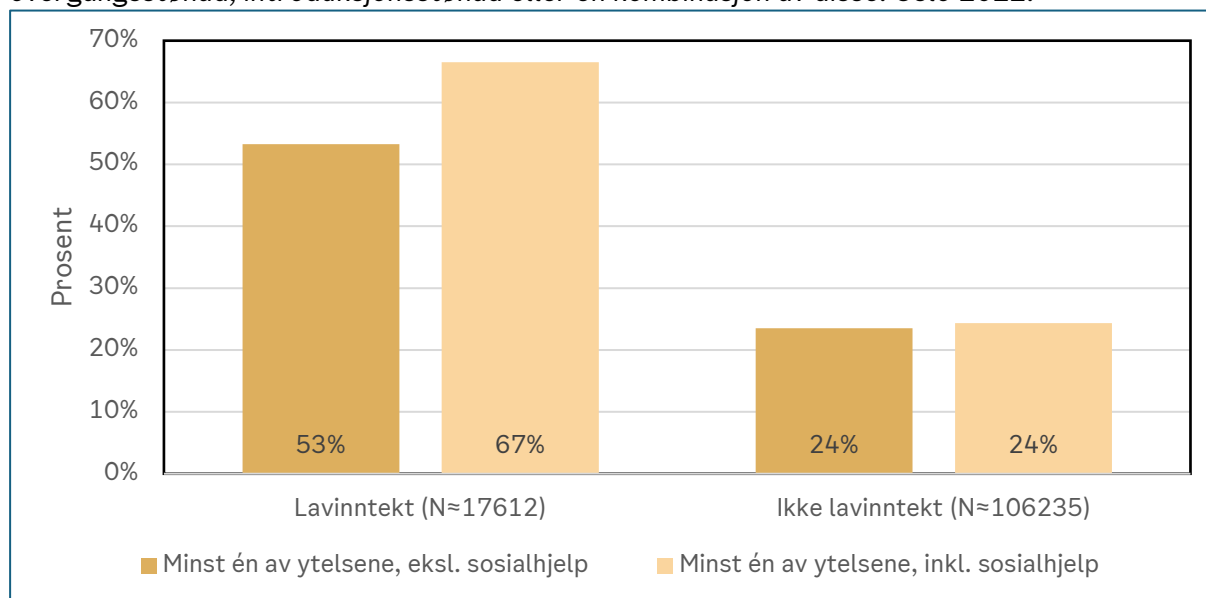
Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 20

Mottak av ytelser fra det offentlige er også assosiert med lav inntekt. Dagpenger, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, overgangsstønad, kvalifiseringsstønad og introduksjonsstønad er ytelser som skal sikre livsoppholdet til personer i vanskelige livssituasjoner knyttet til arbeidsledighet, sykdom og flukt. Sosialhjelp skal sikre de som har lite penger, uavhengig av om de mottar andre ytelser eller ikke.

Figur 9 viser hvor mange av barna som bor i husholdninger med og uten lavinntekt (EU 60) som har foreldre som mottar minst én av disse ytelsene. Vi har valgt å vise resultatene både med og uten å inkludere sosialhjelp. Vi ser at blant barna fra husholdninger med lavinntekt, er det 53 prosent som har foreldre som mottar dagpenger, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, overgangsstønad, kvalifiseringsstønad og/eller introduksjonsstønad. Denne andelen øker til 67 prosent når vi inkluderer sosialhjelp. Til sammenligning er det 24 prosent av barna fra husholdninger uten lavinntekt som har foreldre med en eller flere av disse ytelsene (Kunnskapsgrunnlag, 2025).

¹ Dette vil si at hvis det er en enslig forsørger i husstanden, er vedkommende sysselsatt, og hvis det er to, er begge sysselsatt.

Figur 9. Andel barn i husholdninger med og uten årlig lavinntekt (EU 60) som har foreldre som mottar enten dagpenger, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, kvalifiseringsstønad, overgangsstønad, introduksjonsstønad eller en kombinasjon av disse. Oslo 2022.

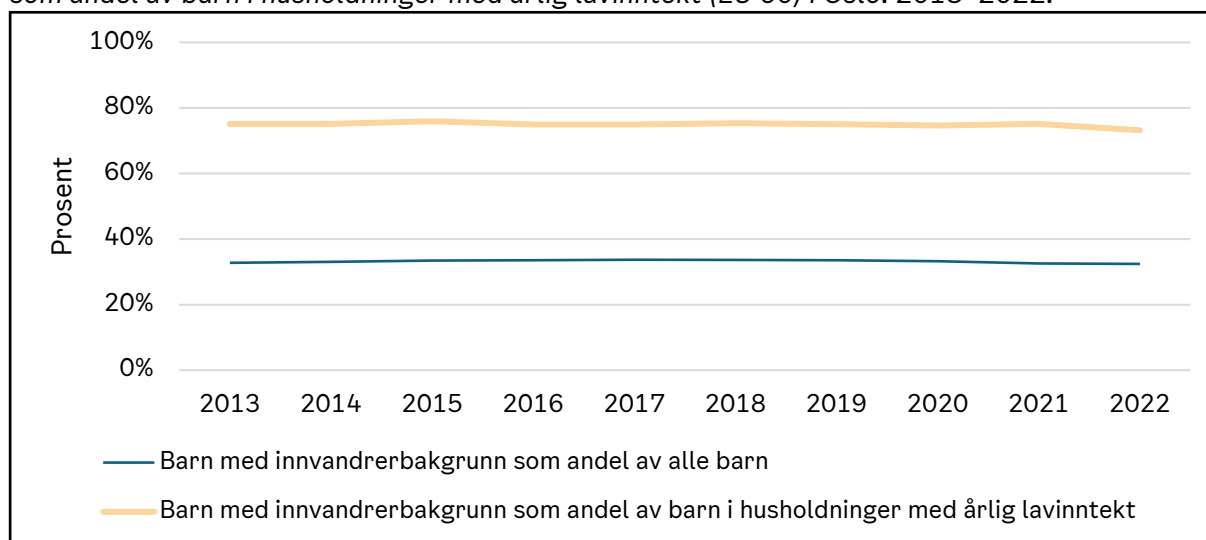

Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 21

En rapport utarbeidet av SSB på oppdrag fra Bufdir viser at innvandring isolert sett har bidratt med så mye som 80 prosent av økningen blant barn som lever i fattige familier i Norge mellom 2010 og 2022. Økt utdanningsnivå blant foreldre med og uten innvandringsbakgrunn har imidlertid bidratt i motsatt retning, slik at sammensetningseffektene totalt sett forklarer omtrent 50 prosent av økningen i barn som lever i fattige familier (SSB 2025).

Barn med innvandrerbakgrunn utgjør 33 prosent av alle barn i Oslo, samtidig som de utgjør 73 prosent av barn i husholdninger med årlig lavinntekt i 2022. Med innvandrerbakgrunn mener vi her at barnet enten selv er innvandrer, eller har to foreldre som er innvandrere. Barn med innvandrerbakgrunn er med andre ord sterkt overrepresentert blant barn som lever i lavinntektshusholdninger. Dette er en situasjon som har vært stabil de siste ti årene, jf. figur 10.

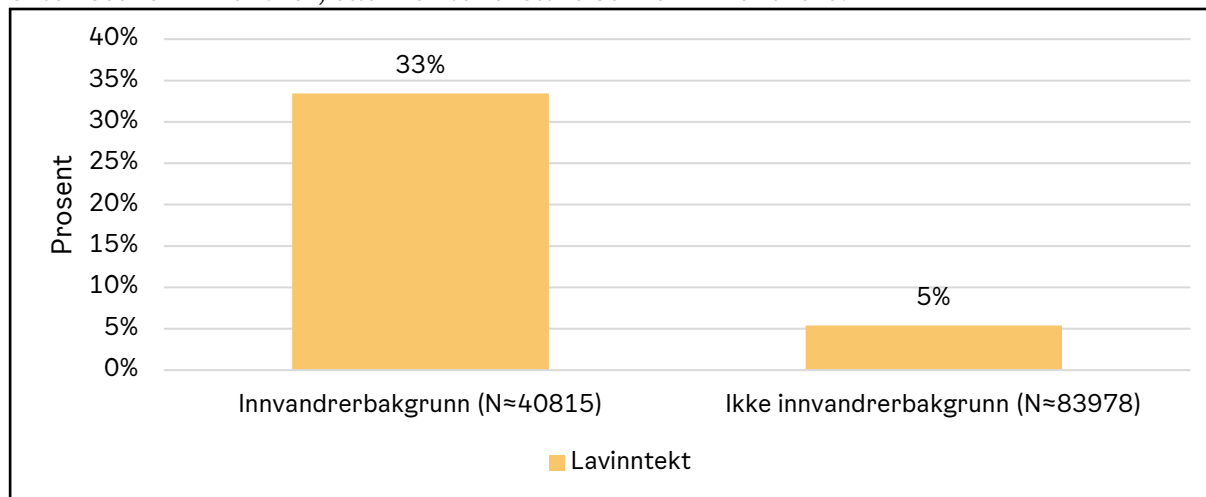
Figur 10. Barn med innvandrerbakgrunn som andel av alle barn og barn med innvandrerbakgrunn som andel av barn i husholdninger med årlig lavinntekt (EU 60) i Oslo. 2013–2022.

Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 22

Figur 10 kan gi et inntrykk av at et flertall av barna med innvandrerbakgrunn i Oslo bor i husholdninger med årlig lavinntekt. Det stemmer ikke – hovedvekten av barn både med og uten innvandrerbakgrunn bor ikke i husholdninger med lavinntekt. Det er imidlertid store forskjeller mellom barna med og uten innvandrerbakgrunn. Mens fem prosent av barna i Oslo uten innvandrerbakgrunn bodde i husholdninger med årlig lavinntekt i 2022, gjaldt det samme for 33 prosent av barna med innvandrerbakgrunn, jf. figur 11.

Figur 11. Andel barn i husholdninger med og uten årlig lavinntekt (EU 60) etter hvorvidt de har innvandrerbakgrunn eller ikke i Oslo, 2022. Med innvandrerbakgrunn mener vi her at barnet enten selv er innvandrer, eller har to foreldre som er innvandrere.

Kilde: Kunnskapsgrunnlag (2025), Microdata 2024, skript 20

5 Årsaker til fattigdom og konsekvenser for barn av å vokse opp i fattigdom

5.1 Årsaker til fattigdom

Barn av foreldre med lav utdanning, som ikke er sysselsatt, og som er innvandrere lever oftere i lavinntektshusholdninger enn andre barn. Forskjellene mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn blir betydelig mindre når vi ser på familier med lik utdanning og sysselsetting. Husholdninger med to foreldre der bare den ene er sysselsatt viser imidlertid fortsatt en relativt stor forskjell mellom barn med og uten innvandrerbakgrunn. Dette kan blant annet ha sammenheng med at innvandrer mødre som ikke er sysselsatt i mindre grad enn andre ikke-sysselatte mødre har alternative inntektskilder, som studielån, helserelaterte ytelser og dagpenger.

Barn av flyktninger bor oftere i husholdninger med lavinntekt enn barn av innvandrere med annen innvandringsgrunn. Andelen med lavinntekt er høyere blant innvandrere som har bodd i landet i ett år, sammenlignet med dem som har bodd her lenger. Innvandrere fra Afrika har den største andelen med lavinntekt, og de fleste i denne gruppen er flyktninger.

Fattigdom blant barnefamilier er et komplekst problem som påvirkes av en rekke økonomiske, sosiale, demografiske og strukturelle forhold. Nedenfor følger en oversikt over sentrale årsaker:

1. Økonomiske faktorer:

- Lav inntekt: Yrkesinntekt er den viktigste inntektskilden for barnefamilier. Lav inntekt, spesielt vedvarende lavinntekt, er en sentral årsak til fattigdom. Lav inntekt kan være direkte årsak til fattigdom og en måte å definere fattigdom på. Når en person har lav inntekt, kan det føre til at de opplever fattigdom i form av manglende tilgang til nødvendige ressurser. Samtidig kan lav inntekt brukes som en målestokk for å identifisere hvem som er fattige i samfunnet.
- Arbeidsledighet og lav sysselsetting: Lav sysselsetting blant foresatte, spesielt blant innvandrere og flyktninger, øker sannsynligheten for fattigdom (Statistisk sentralbyrå, 2025).

2. Sosiale faktorer:

- Utdanningsnivå: Foreldres utdanningsnivå har stor betydning. Husholdninger der foreldrene ikke har fullført videregående skole har høyere sannsynlighet for å leve i fattigdom (Statistisk sentralbyrå, 2025).
- Enslige forsørgere: Husholdninger med enslige forsørgere har høyere sannsynlighet for lavinntekt sammenlignet med husholdninger med to forsørgere (Statistisk sentralbyrå, 2025).

3. Helsemessige faktorer:

- Foreldre med sykdom, rusproblemer og funksjonsnedsettelse er blant foreldregruppene som er mest overrepresentert blant fattige (Helseetaten 2025). Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at årsakssammenhengen mellom fattigdom og helse er kompleks, og den kausale sammenhengen kan gå begge veier.

4. Demografiske faktorer:

- Innvandrerbakgrunn: Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant barn i lavinntektsfamilier (IMDi, 2025). Innvandringsgrunn og botid i Norge påvirker også sannsynligheten for fattigdom.
- Familiebakgrunn: Familiebakgrunn kan påvirke barns utvikling og øke risikoen for fattigdom (Statistisk sentralbyrå, 2025).

5. Strukturelle faktorer:

- Boligmarkedet: Høye boligpriser og en høy andel husholdninger som leier bolig øker sannsynligheten for fattigdom (Statistisk sentralbyrå, 2024). Dette er spesielt relevant i Oslo hvor boligprisene og husleiene er betydelig høyere enn i resten av landet.
- Diskriminering: Hat, fordommer og diskriminering bidrar til uhelse og økonomisk utenforskap, og forårsaker tap av tillit og trygget, og reduserer nytten av velferdstjenester for den som rammes. Diskriminering kan indirekte bidra til utenforskap og svekket tilgang til ressurser, som igjen kan føre til økonomisk marginalisering over generasjoner (NOU 2020:16).
- Segregering: Segregering mellom ulike bydeler og delbydeler i Oslo kan forsterke fattigdomsproblematikken (NOU 2020:16). Studier indikerer at hvilket nabolag man vokser opp i, er med på å bestemme barn og unges senere utdanning, yrkesposisjon, arbeidstilknytning, inntekt, helse, rusbruk, sosiale normer og hvor utsatte de er for å oppleve vold (Hyggen mfl. 2018)

6. Offentlige ytelser:

- Mottak av ytelser: Mottak av dagpenger, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, overgangsstønad, kvalifiseringsstønad og sosialhjelp er assosiert med lav inntekt. Barn i husholdninger som mottar slike ytelser har høyere sannsynlighet for å leve i fattigdom (NAV, 2022). Dette betyr ikke nødvendigvis at ytelsene skaper fattigdom, men at de ikke alltid er tilstrekkelige til å løfte mottakerne ut av lavinntektsgruppen.

5.2 Konsekvenser for barn å leve i fattige familier

Å vokse opp i lavinntekt er forbundet med økt sannsynlighet for negative utfall senere (En barndom for livet, 2024). Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier (EU-60) har høyere sannsynlighet for en rekke negative utfall sammenliknet med barn fra middels- og høyninntektsfamilier.

Blant annet har barn som vokser opp i lavinntektsfamilier høyere sannsynlighet for å:

- ha langvarige helseplager og psykiske vansker
- ha lavere ferdigheter innen matematikk, vokabular og problemløsning
- ha lavere grunnskolepoeng og ikke fullføre videregående skole
- sjeldnere delta i fritidsaktiviteter og trives mindre på skolen
- oppleve stigma og sosialt utenforskap
- ikke være sysselsatt som voksen
- ikke ha høy inntekt som voksen
- motta tiltak fra barnevernet

Disse konsekvensene viser at fattigdom ikke bare påvirker barnas nåværende livssituasjon, men også deres fremtidige muligheter og livskvalitet. Det er derfor viktig med tiltak som kan redusere fattigdom og støtte barn i lavinntektsfamilier.

6 Barns rettigheter og kommunens forpliktelser knyttet til gode oppvekstsvilkår

Kommunene har ansvar for å sikre mange av menneskerettighetene i Norge, inkludert forpliktelser til å treffe tiltak mot fattigdom i barnefamilier. Dette ansvaret er forankret gjennom Grunnloven og internasjonale menneskerettigheter, som er bindende for Norge, og er bekreftet gjennom praksis fra Høyesterett (HR-2022-401-A, 2022). FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) forplikter dermed ikke bare Norge som stat, men også kommunene. Barnekonvensjonen er gjort bindende for Norge gjennom menneskerettsloven og har forrang fremfor andre lover, slik det følger av lovens §§ 2 og 3.

I Verdenserklæringen artikkel 25 er det fastslått at barn har rett til spesiell omsorg og hjelp. I artikkel 27 i barnekonvensjonen følger det at ethvert barn har rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling. Det er foreldrene som har det grunnleggende ansvaret for å sikre barns levekår. Konvensjonspartene (i dette tilfellet kommunen) er forpliktet til å treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvar for barnet til å virkeliggjøre barns rett til levestandard. Ved behov skal det sørges for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig. I artikkel 18 andre avsnitt følger det også at konvensjonspartene skal yte egnet bistand til foreldre og verger, og også sørge for utvikling av institusjoner, ordninger og tjenester innen barneomsorg. Artikkel 26 anerkjenner barns rett til sosiale trygdeytelser og gir pålegg om å treffe nødvendige tiltak for å sikre at barnet oppnår fulle rettigheter i samsvar med nasjonal lovgivning.

Kommunens ansvar for å sikre barns rett til tilstrekkelig levestandard slik dette følger av barnekonvensjonen, er nærmere regulert i en rekke lover, for eksempel sosialtjenesteloven, opplæringsloven, helse- og omsorgstjenesteloven, folkehelseloven og boligsosiallov. Det er Nav som har det primære ansvaret for å bistå med økonomisk hjelp til barnefamilier, mens barnevernet har som hovedoppgave å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Det er kun i særlige tilfeller at barnevernet kan iverksette hjelpetiltak i form av økonomisk hjelp (Prop. 133 L (2020-2021)).

Oppvekstreformen

Barnevernsreformen trådte i kraft 1. januar 2022, og fra august 2022 trådte det i kraft nye bestemmelser i 14 ulike velferdstjenestelover. Reformen, også kalt "oppvekstreformen" fordi den omhandler hele oppvekstfeltet, skal bidra til å styrke samhandlingen i arbeidet med forebygging og tidlig innsats, og tillegger kommunene et større ansvar i å samordne tjenester.

Formålet med lovendringene er å styrke oppfølgingen av barn og unge med sammensatte behov gjennom å øke koordinering og krav til samhandling mellom tjenestene. En rekke av lovendringene berører kommunen, som for eksempel endring i lovpålagt innhold i samarbeidsavtale med regionale helseforetak, og reglene om barnekoordinatorer. De viktigste lovendringene skal bidra til å tydeliggjøre hvem som har hovedansvar for samordningen. I en rekke særlover blir plikten til samarbeid og samordning likelydende regulert, hvor kommunen er tillagt en viktig rolle.

Barnets beste

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Dette er fastslått både gjennom barnekonvensjonen, Grunnloven og i de fleste velferdstjenestelovene. Barn har også en grunnleggende rett til å bli hørt i forhold som angår dem, og deres synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet (Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 12). Barns rett til å bli hørt og medvirke i offentlige prosesser som angår dem må tilpasses den aktuelle saken

Boks 3. Nærmere om lovverk og plikter

Plikt til å involvere og ta hensyn til barn i avgjørelser

Kommunen har lovpålagt ansvar for å involvere barn og ta hensyn til barnets beste i avgjørelser som kan berøre barn, både på systemnivå og individnivå. Ansvarer følger av menneskerettsloven § 3, barnekonvensjonen art. 3 og 12 og grunnloven § 104. Ansvarer innebærer:

- **Plikt til å innhente barns meninger og synspunkter**
Kommunen har plikt til å innhente barns meninger og synspunkter før avgjørelser tas. Dette gjelder for det første på systemnivå, for eksempel i utvikling av oppveksttjenester, infrastruktur, planarbeid og i utforming av politikk. I arbeid på systemnivå skal barn høres som gruppe. Retten til å bli hørt gjelder også på individnivå, i enhver saksbehandling og tjeneste som angår barnet. Barns meninger skal tillegges vekt i tråd med deres alder og modenhet. Barn skal høres i alle forhold som kan påvirke barn.
- **Sørge for at barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle avgjørelser som berører barn**
Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle avgjørelser og handlinger som berører barn. Det gjelder også for beslutninger som berører barn indirekte og beslutninger der barnets beste ikke er lovregulert i særloven.
- **Krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap**
Ny revidert folkehelselov trer i kraft 01.01.26. Barnets beste ligger som grunnleggende hensyn i handlinger og avgjørelser som berører barn, jf. § 4.

Plikt til å samordne tjenester til barn, unge og deres familier

Kommunen har et lovpålagt ansvar for å sørge for at den enkelte tjenestemottaker får et samordnet tjenestetilbud. Kommunen har plikt til å samarbeide både på systemnivå og i enkeltsaker. Det er kommunen, ikke den enkelte kommunale tjeneste som har en samordningsplikt. Samordningsplikten følger blant annet av barnehageloven, opplæringsloven, helse- og omsorgstjenesteloven, sosialtjenesteloven, integreringsloven og barnevernsloven.

Ansvar for å forebygge sykdom, rusbruk, atferdsproblemer og kriminalitet

Kommunen har lovpålagt ansvar for å forebygge uhelse, rus, atferdsproblemer og kriminalitet blant barn og unge. Dette ansvaret er nedfelt i flere lover.

1. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Folkehelseloven § 7 pålegger kommunen å ha tiltak for folkehelseutfordringer. Ansvaret omfatter tiltak som forebygger helseproblemer og rusmiddelbruk blant barn og unge. Ansvaret omfatter også tiltak som bidrar til fysisk aktivitet og god ernæring blant barn og unge.

2. Lov om kommunale helse – og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 pålegger kommunen ansvar for helsefremmende og forebyggende arbeid. Kommunen skal forebygge sykdom, skade og sosiale problemer og fremme helse. Kommunen skal blant annet gi råd og veiledning knyttet til helse, og har velferds- og aktivitetstiltak barn, unge og andre som har behov for det. Loven regulerer kommunens ansvar for å oppnevne barnekoordinator når det er behov for koordinering av helsetjenester for familier med barn med omfattende behov. Ny revidert folkehelselov trer i kraft 1.1.2026.

3. Lov om barnevern (barnevernsloven)

Barnevernsloven § 15-1 pålegger kommunene ansvar for å forebygge at barn og unge utvikler atferdsproblemer og utsettes for omsorgssvikt. Kommunen skal ha en plan for kommunens forebyggende arbeid.

4. Lov om sosiale tjenester i arbeids og- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)

Sosialtjenesteloven § 12 pålegger kommunen å ha tiltak som forebygger sosiale problemer. Kommunen skal bidra til å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

5. Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

Loven setter rammer for pasientenes og brukernes rettigheter – og pålegger kommunene et omfattende ansvar for å levere tjenester som er nødvendige, kvalitetssikrede, individuelt tilpassede, og forankret i informasjon og tillit. Loven gir familier med barn som har alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, rett til barnekoordinator. Loven fastsetter pasientens og brukerens rett til medvirkning i gjennomføringen av helse- og omsorgstjenester. Barn med evne til å uttrykke egne synspunkter skal ifølge loven gis informasjon og bli hørt etter alder og modenhet.

Ansvar for gode oppvekstvilkår for barn og unge

Kommunen har lovpålagt ansvar for å skape gode oppvekstvilkår og utjevne forskjeller etter flere lover.

6. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Plan- og bygningsloven pålegger kommunen å ta hensyn til barn og unge i alt planarbeid. Kommunen skal sørge for gode oppvekstvilkår og en bærekraftig utvikling. Barn og unge skal medvirke i planarbeidet. Ansvaret følger blant annet av §§ 1-1, 3-3, 5-1 og 12-7.

7. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Folkehelseloven pålegger kommunen å sørge for gode oppvekstvilkår for barn og unge. Kommunen skal ha tiltak som bidrar til gode oppvekst- og levekårsforhold på områdene bolig, utdanning, arbeid, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker og rusmiddelbruk. Ansvaret følger blant annet av §§ 1, 4-7.

8. Lov om sosiale tjenester i arbeids og- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)

Sosialtjenesteloven pålegger kommunen å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet og at utsatte barn og unge får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Ansvaret følger blant annet av §§ 1, 12, 13 og 15.

9. Lov om barnevern (barnevernsloven)

Barnevernlovens pålegger kommunen ansvar for sikre trygge oppvekstvilkår for barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling.

6.1 FNs bærekraftsmål

Alle virksomheter i Oslo kommune er forpliktet til å arbeide med bærekraftig utvikling i henhold til FNs bærekraftsmål. Dette danner et viktig grunnlag for kommunens samfunnsplanlegging.

Handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo bidrar til å realisere flere av bærekraftsmålene, hovedsakelig mål nr. 1 som handler om å utrydde fattigdom. Delmål 1.2 setter spesifikt søkelys på å halvere andelen barn som lever i fattigdom innen 2030.

Handlingsplanen støtter samlet sett opp om disse målene i FNs bærekraftsmål:

- Mål nr. 1 «Utryddelse av fattigdom»
- Mål nr. 3 «God helse og livskvalitet»
- Mål nr. 4 «God utdanning»
- Mål nr. 8 «Anstendig arbeid og god økonomisk vekst»
- Mål nr. 10 «Mindre ulikhet»
- Mål nr. 11 «Bærekraftige byer og samfunn»
- Mål nr. 17 «Samarbeid for å nå målene»

6.2 FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Handlingsplanen støtter også opp om FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Det gjelder særlig:

- Artikkel 5 «Likhet og ikke-diskriminering»
- Artikkel 19 «Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet»
- Artikkel 24 «Utdanning»
- Artikkel 25 «Helse»
- Artikkel 27 «Arbeid og sysselsetting»
- Artikkel 28 «Tilfredsstillende levestandard og sosial beskyttelse»

6.3 Planstrategi og kommuneplanen

Planstrategi

Oslo kommunes planstrategi for 2024-2027 utpeker seks samfunnsflokke, en av disse er utfordringene med fattigdom og økende ulikhet (Oslo kommune, 2024). Her fremkommer det blant annet at å få flere i arbeid er det viktigste tiltaket for å motvirke fattigdom og utenforskap. Videre fremkommer det at kommunens utfordring er å legge til rette for gode barnehager og skoler i levekårsutsatte områder, noe som kan bidra til å forhindre at fattigdom går i arv. Strategien påpeker også at helseutfordringene blant Oslos innbyggere følger sosiale skiller og bydelsgrenser, noe som kan gi utslag på alt fra psykisk helse til forventet levealder, fysisk aktivitet og livsstilssykdommer. Ungt utenforskap defineres også som en av samfunnsflokene. Det vises til eget arbeid som er som er igangsatt for å redusere ungt utenforskap i Oslo.

Kommuneplanen

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i Oslo kommune, og består av både en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) har langsiktige kommunemål og viser hvilken retning kommunen og samfunnet skal utvikle seg i. Målene gjelder for hele kommunen og alle virksomheter skal bidra til en realisering av målene.

Følgende mål er av særlig relevans for denne handlingsplanen, og hvor handlingsplanens tiltak vil være viktige bidrag for å realisere disse:

- Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv (mål 1)
- Oslo er veldrevet og leverer innbyggerorienterte og sammenhengende tjenester (mål 5)

6.4 Andre pågående satsinger av relevans for planen

Ungt utenforskap

Byrådet har initiert satsingen «Ungt utenforskap» som retter seg mot unge 12-24 år som står i fare for å falle utenfor eller allerede står utenfor jobb, utdanning eller annen aktivitet. Målet er å identifisere og hjelpe ungdommene. Arbeidet ses i sammenheng med oppvekstreformen og har fokus på å fremme en samlet og tverrsektoriell innsats, med utgangspunkt i ungdommenes livssituasjon. Tiltak rettet mot ungt utenforskap vil kunne forebygge, redusere og dempe negative effekter av fattigdom blant barn og ungdom i Oslo.

Oppvekststrategien

Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår i Oslo (Oslo kommune, 2024), er hjemlet i barnevernsloven § 15- 1 og 2 ledd. Loven legger føringer for kommunens arbeid med å fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker. Bydeler og etater har tatt utgangspunkt i strategien og utarbeidet egne lokale handlingsplaner på oppvekstfeltet i tråd med lovkravet og de strategiske føringene og veivalgene for kommunen. Som en del av implementeringen av strategien utvikles og implementeres det en ny «Oslostandard for samarbeid og samordning av tjenester til det beste for barn, unge og deres familier».

Handlingsplan mot hatefulle ytringer og holdninger

Hatefulle ytringer og holdninger volder skade. Hat, fordommer og diskriminering har konsekvenser både på individ, gruppe og samfunnsnivå. På individnivå er de direkte konsekvensene frykt og psykisk stress. Dette kan føre til at den enkelte legger begrensninger på egne valg og handlingsrom. Dette bidrar til uheld og økonomisk utenforskap.

I handlingsplanen «Ord betyr noe – mot hatefulle ytringer og holdninger 2022-2025 (Oslo kommune, 2021) er det en rekke tiltak for å styrke vernet mot diskriminering, og gjenopprette tillit og trygghet skadet av hat og fordommer. Byrådet vil innen utgangen av 2026 fornye og rullere handlingsplanen.

Målet er å forebygge og begrense skade ved å

- skape bevissthet om kommunens ansvar
- reagere mot og motvirke konsekvensene av hat, fordommer og diskriminering
- forebygge hatefulle ytringer og holdninger

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll

Vold i nære relasjoner koster samfunnet dyrt og konsekvensene er store på kort og lang sikt, både på individ- og samfunnsnivå. Barn har større risiko for å bli utsatt for vold i nære relasjoner i fattige familier. Byrådets la fram en handlingsplan mot vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll i 2025. Målet for handlingsplanen er å øke kunnskapen om, og styrke arbeidet med å forebygge, avverge og håndtere vold i nære relasjoner, overgrep og negativ sosial kontroll. For å lykkes er det lagt til grunn at innsatsen skal være helhetlig og samordnet.

Strategi for kvalitet i Oslos kommunale barnehager – overordnet handlingsplan

Strategi for kvalitet i Oslos barnehager ble vedtatt i bystyret november 2024 og skal gjelde for alle de kommunale barnehagene i Oslo. Strategiens formål, veivalg og innsatser skal følges opp med en overordnet handlingsplan. Oppfølgingen av strategien vil være over en seksårsperiode 2024-2030. Hensikten med handlingsplanen er blant annet at alle barn skal ha en trygg og god barnehage hvor de opplever trivsel, omsorg, inkludering, lek, læring og utvikling. Det er også

tiltak for økt barnehagedeltakelse. Bydelene skal utarbeide egne lokale handlingsplaner som skal konkretisere innsatsen ytterligere.

Temaplan om kvalitetsutvikling for Oslos barnevern

Byrådet la frem i juni 2025 en temaplan for kvalitetsutvikling i Oslos barnevern. Temaplanen bygger på arbeidet med Kvalitetsreform for Oslos barnevern som ble fremmet av byrådet Johansen i 2022. Temaplan for kvalitetsutvikling i Oslos barnevern vil være viktig for å prioritere utviklingsområder på barnevernsfeltet for de kommende 10 årene. Oslo kommune skal i denne perioden gjennom store økonomiske og potensielt organisatoriske omstillinger, inkludert på sosial-, velferds- og barnevernsområdet. En temaplan med en prioritert og målrettet kvalitetsutvikling på barnevernsområdet vil være viktig i disse omstillingsprosessene. Temaplanen tar utgangspunkt i kommunemål 1 – «Oslo gir alle like muligheter til å utvikle seg og leve gode liv» og forholder seg til FNs bærekraftsmål 3 – «God helse og livskvalitet» og 10 – «Mindre ulikhet», samt Folkehelsestrategi for Oslo 2023-2030.

Det er foreslått fire innsatsområder:

- 1) Innbyggerorienterte tjenester - samarbeid og medvirkning
- 2) Tidlig, helhetlig og koordinert innsats
- 3) Likeverdige tjenester/tilbud på tvers av bydeler
- 4) Kompetanseutvikling.

Folkehelsestrategien for Oslo 2023-2030

Forskjeller i helse og livskvalitet mellom ulike sosiale grupper er Oslos største folkehelseutfordring. Bystyret i Oslo har i 2023 vedtatt en overordnet og langsiktig folkehelsestrategi for Oslo frem mot 2030. Hovedmålet med folkehelsestrategien er å redusere sosiale forskjeller i helse og livskvalitet mellom innbyggerne i Oslo. Strategien skal også sørge for en mer likeverdig fordeling av forhold som påvirker helse og livskvalitet i befolkningen, og mellom ulike deler av byen. Strategien legger opp til økt innsats innenfor levekår, oppvekst og utdanning, nabolag og møteplasser, klima og miljø, levevaner og helsetjenester.

Temaplan for personer med funksjonsnedsettelse

Mellom 15 og 18 prosent av Norges befolkning har en funksjonsnedsettelse. Mange personer med funksjonsnedsettelse lever aktive liv og trenger i liten grad helse-, omsorgs- eller velferdstjenester. Enkelte trenger bistand i noen faser av livet, mens andre har behov for omfattende bistand store deler av livet. Det er en betydelig grad av fattigdom blant familier med funksjonsnedsettelse i Norge. Byrådet har iverksatt et arbeid med å utarbeide en temaplan for mennesker med funksjonsnedsettelse i Oslo. Temaplanen skal beskrive utfordringsbildet på området og presentere innsatsområder med mål og tiltak på tvers av sektorene.

Temaplan for Oslo kommunes behov for kommunale boliger 2024-2033

Oslo kommunes boligsosiale visjon er at alle skal ha et godt sted å bo og at forskjeller aktivt skal utjevnes slik at alle får like muligheter til å leve gode liv. Bystyret vedtok i 2023 en temaplan for Oslo kommunes behov for kommunale boliger. I denne temaplanen skisseres hvordan arbeidet med å fremskaffe flere kommunale boliger til vanskeligstilte skal skje i perioden 2024-2033. Denne planen er basert på nye tall for beholdningen av og behovet for kommunale boliger, og strategiene for å møte boligbehovet ser frem mot 2033.

Strategi for utvikling av Oslo som en traumeinformert by 2022- 2030

Bystyret har en ambisjon om at Oslo i 2030 er en traumeinformert by. Det betyr at alle ansatte i kommunens innbyggerrettede tjenester skal ha økt kunnskap og bevissthet om omfang og konsekvenser av belastende livserfaringer, og betydningene disse har for innbyggernes helsemessige og sosiale utvikling i et livsløpsperspektiv. Gjennom kunnskap,

handlingskompetanse, refleksivitet og arbeidskultur kan ansatte i kommunens innbyggerrettede tjenester utvikle det strategien omtaler som en «traumebevisst praksis» i møte med innbyggerne. En traumebevisst praksis kommer blant annet til uttrykk ved at ansatte møter innbyggerne med varme, omsorg og en samarbeidende og ressursfokuset tilnærming.

Strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi for Oslo kommune

Utviklingsstrategien for Oslo kommune legger vekt på kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og utnyttelse av digital teknologi og data som sentrale virkemidler for å forbedre kommunens tjenester. Strategien fremhever at digital kompetanse skal være en kjernekompetanse i tjenesteutviklingen, og peker spesielt på tre innsatsområder: kontinuerlig tjenesteutvikling, deling av informasjon og muliggjørende IKT-løsninger. Målet er å skape mer bærekraftige, effektive og brukervennlige tjenester for innbyggerne.

7 Kategorisering av tiltak

Tiltakene som kan forebygge og reparere fattigdom kan kategoriseres bl.a. på følgende måte:

Kilder til tiltak	Virkemidler	Tiltaksformer	Type tiltak	Formål	Status på tiltak
Statlige	Juridiske	Universelle	Kontantytelser	Forebyggende	Eksisterende
Kommunale	Økonomiske	Målrettede	Tjenester	Reparerende	Nye
Fylkeskommunale	Organisatoriske				
	Pedagogiske				

Tiltakene kan være statlige, kommunale eller fylkeskommunale, og bestå av juridiske, økonomiske, organisatoriske og pedagogiske virkemidler, eller en kombinasjon av disse. De kan utformes som universelle eller som målrettede tiltak. Tiltakenes formål kan være forebyggende eller reparerende og rettes mot ulike målgrupper som voksne/foreldre eller barn og ungdom. Tiltakene kan videre bestå av eksisterende og nye tiltak. Til slutt kan tiltakene ta sikte på å redusere antall barn som vokser opp i fattige familier eller ha som hensikt å redusere negative konsekvenser av å vokse opp en fattig familie.

7.1 Statlige tiltak

Staten har flere tiltak for å bekjempe fattigdom og forbedre levekårene for de som har det vanskelig økonomisk og sosialt. Her er noen av de statlige hovedtiltakene (Innsats mot fattigdom, 2024):

- Trygdesystemet: Gir økonomisk støtte til personer som opplever inntektsbortfall eller ekstrautgifter på grunn av sykdom, arbeidsløshet, alderdom, uførhet, eller andre sosiale forhold.
- Bostøtte: Husbanken gir økonomisk støtte til personer med lav inntekt for å hjelpe dem med å betale husleie eller boliglån.
- Barnetrygd og kontantstøtte: Familier med barn får barnetrygd, og kontantstøtte gis til foreldre som velger å være hjemme med små barn i stedet for å sende dem i barnehage.
- Utdanning og opplæring: Gratis grunnskole og videregående opplæring, samt støtte til høyere utdanning gjennom Lånekassen.
- Arbeidsmarkedstiltak: Nav tilbyr ulike tiltak for å hjelpe arbeidsledige med å finne jobb, inkludert jobbsøkerkurs, arbeidspraksis og støtte til videreutdanning.
- Helse- og omsorgstjenester: Norge har et omfattende helsevesen som gir gratis eller subsidierte helsetjenester til alle innbyggere.
- Tiltak mot barnefattigdom: Støtte til fritidsaktiviteter, gratis skolemat og tiltak for å sikre at alle barn har tilgang til nødvendig skoleutstyr.
- Samarbeid med frivillige organisasjoner: Regjeringen har dialog med frivillige organisasjoner og tilbyr tilskuddsordninger som de kan søke på.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har hovedansvaret for å koordinere regjeringens arbeid mot fattigdom og for å bedre levekårene til de som har det vanskelig økonomisk og sosialt. En oversikt over regjeringens innsats mot fattigdom er tilgjengelig i de årlige statlige budsjettproposisjonene.

7.2 Områdesatsinger

Områdesatsinger er et virkemiddel i stat og kommune for å gjøre en helhetlig og koordinert innsats for tjenesteutvikling og bedre nærmiljøkvaliteter i levekårsutsatte områder. En områdesatsing er en forsterket innsats i områder som peker seg negativt ut i statistikken over levekårsutfordringer. Kjennetegnene på et utsatt område er en høyere konsentrasjon av

Levekårsutfordringer enn andre områder i byen. Utfordringer kan også være relatert til det sosiale miljøet, de fysiske forholdene, tilgjengeligheten av tjenester, eller områdets rykte. Utfordringene i utsatte områder krever at man utnytter alle tilgjengelige ressurser for å forbedre nabolagene og tjenestene for innbyggerne. Områdesatsinger er geografisk avgrensede og har tiltak innenfor flere sektorer. Innsatsen skjer ofte i form av både fysisk oppgradering av boområder og tiltak for å bedre sosiale eller individuelle levekårsutfordringer hos beboere (NOU 2020:16).

Oslo har samarbeidet med staten om tiårige områdesatsinger i østlige bydeler siden 1997. Dagens områdesatsinger varer til og med 2026, og gjennomføres i bydelene Alna, Bjerke, Grorud, Stovner, Søndre Nordstrand og Gamle Oslo. Oslo kommune er i dialog med staten om en ny periode med områdesatsing i Oslo fra 2027, og en sluttevaluering av dagens områdesatsinger vil foreligge i slutten av 2025. Innretning av en eventuell forlengelse er ennå ikke besluttet.

Områdesatsingen i Oslo (2017-2026) skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljø i områder der behovene er størst. Målet er at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende både lokalt og i storsamfunnet. Slik Områdesatsingene i Oslo er innrettet i satsingsperioden 2017-2026, er utvikling av tiltak organisert innenfor tre delprogram som har ansvar for henholdsvis nærmiljø, oppvekst, og utdanning og sysselsetting. Siden satsingene er tidsavgrenset og kommer som tillegg til virksomhetenes ordinære budsjetter, er det lagt vekt på at områdesatsingene ikke skal finansiere utvidet drift, men heller søke å utvikle nye og forbedrede måter å jobbe på som kan tas inn i, og dermed styrke, den ordinære driften.

Delprogram nærmiljø jobber med å styrke viktige fysiske og sosiale kvaliteter i nærmiljø og nabolag, og bydelene samarbeider med innbyggere, frivillige, fagetater og andre om ulike aktiviteter og fysiske tiltak for å øke trygghet, trivsel og tilhørighet for alle. De to andre delprogrammene jobber med å utvikle bedre og mer treffsikre tjenester for de som bor i de utsatte områdene.

Oppvekst- og utdanningsprogrammet skal bidra til bedre oppvekstvilkår og sikre at flere fullfører og består videregående opplæring ved å utvikle tjenester innenfor skole, barnehage, helsestasjon, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste.

Sysselsettingsprogrammet skal bidra til at flere kommer ut i ordinært arbeid og får en varig tilknytning til arbeidslivet. Nav, bydelene og Oslo voksenopplæring samarbeider om å finne gode løsninger på tvers av de ulike tjenestene, både med henblikk på kvalifisering, språkferdigheter, jobbskaping og digitale løsninger.

7.3 Kommunale og fylkeskommunale tiltak

I denne handlingsplanen er det i stor grad fokus på kommunale og fylkeskommunale tiltak, men det nevnes også noen statlige tiltak der det er relevant. Tiltakene som er foreslått i kap. 3 må sees i sammenheng med andre planer og innsatser som enten er iverksatt eller under utarbeidelse, og som kort omtalt under kap. 6. Eksempler på dette er innsatsen mot ungt utenforskap, handlingsplanen om barnehager, handlingsplanen om vold i nære relasjoner, temaplanen om kvalitetsutvikling for Oslos barnevern, planer for områdesatsinger, folkehelsestrategien m.m.

8 Referanser

- Arbeids- og sosialdepartementet. (2017). NOU 2017:2 – *Integrasjon og tillit: Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-2/id2536701/>
- Askeladden, K., Lorentsen, E., Raes, E., Kjølbro, G., Heradstveit, O., & Hysing, M. (2024). *Physical Activity and School Achievement and School Absence in Norwegian Adolescents*. Child & Youth Services ss.1-19.
- Bakken, A., Frøyland, L., & Sletten, M. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* Oslo: NOVA, OsloMet.
- Brattbakk, I & Andersen, B (2017), *Oppvekststedets betydning for barn og unge – Nabolaget som ressurs og utfordring*. Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), Høgskolen i Oslo og Akershus, AFI Rapport 02:2017
- Brännström, L. (2004). *Poor places, poor prospects? Counterfactual Models of Neighbourhood effects on Social Exclusion in Stockholm, Sweden*. Urban Studies. Vol. 41(3), ss. 2515–37.
- Dearing, E., Zachrisson, H. D., Mykletun, A., & Toppelberg, C. O. (2018). *Estimating the consequences of Norway's national scale-up of early childhood education and care (beginning in infancy) for early language skills*
- Drange, N., Hernæs, Ø., Markussen, S., Osterholm, S., Raaum, O., & Slettebø, T. (2022). *Barn, unge og familier i barnevernet – En longitudinell registerstudie. Delprosjekt 2: Hvordan går det med barna?* (Rapport 2/2022). Frischsenteret for samfunnsøkonomi.
- Et jevnere utdanningsløp. (2024). Ekspertgruppe om betydningen av barnehage, skole og SFO. (2024). Kunnskapsdepartementet.
- En barndom for livet. (2024). *Økt tilhørighet, mestring og livet*. Barne- og familiedepartementet.
- Folkehelseinstituttet (2025), *Barn og unges psykiske helse*. Temautgave av Folkehelse rapporten 2025
- Folkehelseundersøkelsen i Oslo 2024. (2025). *Fremgangsmåte og utvalgte resultater*, Folkehelseinstituttet.
- Galster, G., & Wessel, T. (2019). *Reproduction of social inequality through housing: A three-generational study from Norway*. Social Science Research, 78, ss. 119-136. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.12.016>
- Gitmark, H. (2020). *Det norske hjem – fra velferdsgode til spekulasjonsobjekt*. Oslo: Res Publica.
- Hansen, I. S., & Solstad, A. (2021). *Perspektiver på boligsosial politikk og boligsosialt arbeid*. Universitetsforlaget.
- Helseetaten (2025). *Helseetatens innspill til utkast til handlingsplan mot fattigdom i barnefamilier i Oslo 2026-2031*.
- HR-2022-401-A. (2022). HR-2022-401-A.
- Hyggen, C., Brattbakk, I., & Borgeraas, E. (2018). *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering*. (NOVA Rapport 11/2018). Oslo: NOVA.
- IMDi. (2023). *Kvalifisering og sysselsetting blant innvandrere*. <https://www.imdi.no>
- IMDi (2025). *Hvordan går det med integreringen i Norge? Status og utviklingstrekk 2025*.
- Innsats mot fattigdom. (2024). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/pensjonstrygd-og-sosiale-tjenester/innsikt/innsats-mot-fattigdom/id2009662/>. Regjeringa.no.
- Klubben vår! (2019). *Bydelenes fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og ungdom - oversikt over tilbudet og strategier for arbeidet*. Byrådssak 189/19. Oslo kommune.
- Kojan, B. H., & Storhaug, A. S. (2021). *Barnevern og sosioøkonomisk ulikhet – sammenhenger, forståelser og ansvar*. (Rapportserie for sosialt arbeid, rapport nr. 6). Trondheim: NTNU. Hentet fra: <https://www2.bufile.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005401>
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Integrering gjennom kunnskap: Regjeringens integreringsstrategi 2019-*

2022. <https://www.regjeringen.no/contentassets/710bc325b9fb4b85b29d0c01b6b6d8f1/regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf>
- Kunnskapsgrunnlag (2025). *Kunnskapsgrunnlag om fattigdom i barnefamilier*. Utarbeidet av Velferdsetaten, Utdanningsetaten, Barne- og familieetaten og Helseetaten.
 - Edvard Nergård & Midtbøen, Arnfinn Haagenen (2024). *Det etniske hierarkiet: Diskriminering på grunnlag av landbakgrunn, religion og hudfarge i det norske arbeidsmarkedet*. Tidsskrift for samfunnsforskning (TfS). 65 (4), s. 207– 226
 - Markussen, E., & Grøgaard, J. B. (2020). *Gjennom tre år i videregående: Gjennomføring i videregående opplæring i Østfold 2016–2019* (NIFU-rapport 2020:3). Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2658313/NIFUrapport2020-3.pdf>
 - Musterd, S., & Anderson, R. (2006). *Employment, Social Mobility and Neighborhood Effects: The Case of Sweden*. Scandinavian Journal of Urban and Regional Research, ss. 120-140.
 - Nav (2022). *Lavinntekt og levekår i Norge: Tilstand og utviklingstrekk – 2022*, Rapport 5.
 - Nielsen, R (2011), *Langsiktige konsekvenser av å vokse opp i leiebolig*, Fafo-notat 2011:20.
 - NOU 2020:16. (2020). *Levekår i byer. Gode lokalsamfunn for alle*. Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
 - NOU 2023:7. *Trygg barndom, sikker fremtid – Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet*. Barne- og familiedepartementet.
 - Oslo kommune (2021) *Ord betyr noe. Handlingsplan mot hatefulle ytringer og holdninger 2022-2025*. Oslo bystyre Sak 331/2021. Oslo kommune.
 - Oslo kommune (2023). *Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår*. Oslo.
 - Oslo kommune (2023). *Folkehelsestrategi for Oslo 2023–2030*.
 - Oslo kommune (2023). *Strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi for Oslo kommune*.
 - Oslo kommune (2024). *Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår i Oslo*.
 - Oslo kommune (2024). *Befolkningsframskrivninger for Oslo 2024-2050*.
 - Oslo kommune (2024). *Strategi for kvalitet i Oslobarnehagen 2024–2030*.
 - Oslo kommune (2024) *Planstrategi for Oslo kommune 2024-2027. Med planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel*.
 - Poppe, C., & Kempson, E. (2023). *Dyrtid III. Husholdningenes økonomiske trygghet i mars 2023*. (SIFO Rapport 3-2023). Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet - storbyuniversitetet.
 - Prop. 133 L (2020-2021). (u.d.). Prop. 133 L (2020–2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/>
 - Psykisk helsearbeid barn og unge. (2023). Nav, Bufdir, Udir, Husbanken og Helsedirektoratet.
 - Rege, M., Telle, K., & Votruba, M. (2012). *Social Interaction Effects in Disability Pension: Evidence from Plant Downsizing*. Scandinavian Journal of Economics, Vol. 114 (4), ss. 1208–1239.
 - SIFO-rapport 7, (2025). *Familiefattigdom. En undersøkelse av materielle mangler og økonomisk utrygghet i barnefamilier*
 - Sihling, F. (2018). *Leisurely Encounters: Exploring the Links Between Neighborhood Context, Leisure Time Activity and Adolescent Development*. Children and Youth Services Review.
 - Sletten, M., Strandbu, Å., & Gilje, Ø. (2015). *Idrett, dataspilling, og skole - konkurrerende eller «på lag»? Norsk pedagogisk tidsskrift*.
 - Statistisk sentralbyrå, 2024) *Måling av barnefattigdom. Utredning av supplerende fattigdomsmål*. Rapport 2024/7
 - Statistisk sentralbyrå. (2024). *Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekts-og-formuesstatistikk-for-husholdninger>
 - Statistisk sentralbyrå (2025), *Drivere bak utviklingen i fattigdom blant barn*, Rapport 2025/7.

- Turner, L., & Stefansen, K. (2012). *Boforhold blant barnefamilier med lav inntekt*. (NOVA Notat 1/12. Norsk institutt for forskning og oppvekst, velferd og aldring.
- von Simson, K., & Umblis, J. (2019). *Vanskeligstilte på boligmarkedet - dynamikk og tilstandsavhengighet*. *Tidsskrift for boligforskning*, 2(2), ss. 84-111.
doi:<https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2019-02-05>
- Westby, L. C. (2021). *Sårbare barnefamiliers erfaringer fra møter med norsk barnevern: en narrativ studie*. Doktorgradsavhandling: INN - Høgskolen i Innlandet.

Oslo

Byrådsavdeling for sosiale tjenester
Rådhuset, 0037 Oslo